

Lesník

ČASOPIS ZAMESTNANCOV • LESY Slovenskej republiky, štátny podnik

2020

I.

II.

III.

IV.

V.

VI.

VII.

VIII.

IX.

X.

XI.

XII.

A môj otec veľký pytliak

A môj otec veľký pytliak a ja jeho syn,
keď on išiel na postriežku, ja som išiel s ním.
Keď som dvanásť rôčkov mal, flintu mi do ruky dal,
aby som si od malička k flinte privykal.

Na tej lúke na zelenej zastrelil smu,
a mňa potom s puškou v ruke poslal on po ňu.
Horár mi ju chcel zobrať, ja som si ju nechcel dať,
namieril som flintu naňho, že budem strieľať.

A môj otec chlapík vrtký dupľovku nabí,
a horára spoza jedle z boku zaskočil.
Ani sa len nepohni, lebo budeš nebohý,
naučím ťa ja chudobe odberať smy.

Ľudia pre lesy, lesy pre ľudí

4. Zážitky z celého sveta na jednom mieste

Na medzinárodnom veľtrhu cestovného ruchu ITF SLOVAKIATOUR, ktorý sa uskutočnil v dňoch od 23. do 26. januára 2020, sa už po druhýkrát prezentoval aj štátny podnik LESY SR.

5. LESY vydali svoje plody

„Niet krajšieho a zaujímavejšieho, či oku lahodnejšieho priestoru v Banskej Bystrici,“ aj takéto chválospevy sme počúvali 31.1.2020 pri otvorení predajnej časti lesnej informačnej kancelárie s názvom Lesnícke pochúťky v budove generálneho riaditeľstva LESY SR v Banskej Bystrici.

6. Víno z LESOV

Snáď každého návštevníka Topolčianok, ale aj mnohých kolegov z lesníckych organizácií prekvapí informácia, že Odštepňý závod Topolčianky je producentom vlastných vín najvyššej kvality.

5

8

7. Čo v sebe ukrýva lesnícke víno

Biele polosladké, alebo radšej červené suché, alebo lepšie povedané to, ktoré sa viac hodí k jeleniu gulášiu, alebo také, ktoré viac zvýrazní chuť pečenej ryby. Ak hľadáte to, ktorého vôňa vám pripomenie chuť marhúl, či tóny orechov, nechajte sa inšpirovať našou ponukou.

7. Ako sa z hory ozýva

Predstavujeme ďalšiu časť protikorupčnej politiky štátneho podniku LESY SR venovanú komunikácii a prezentácii štátneho podniku s ohľadom na verejnosť i obchodných partnerov.

8. Vyhodnotenie ochrany lesa za rok 2019

Aké boli najsilnejšie odchyty – rekordy a tiež bežné odchyty použitím lapákov a lapačov s ohľadom na charakter počasia v roku 2019 na pozemkoch v správe štátneho podniku LESY SR.

9. Aktuálne problémy v ochrane lesa

Viaceri zamestnanci štátneho podniku LESY SR sa 23.-24.1.2020 zúčastnili konferencie, ktorá im poskytla aktuálne informácie o problémoch ochrany lesa tak, ako ich registrovala v uplynulom roku LOS Banská Štiavnica.

10. Plán zalesňovania na rok 2020

Aké celkové množstvo sadeníc plánujú jednotlivé OZ vysadiť počas jarnej a jesennej výsadby i to, o ktoré druhy drevín majú odštepne závody najväčší záujem, sme zisťovali na odbore usmerňovania lesníckych činností.

11. Priložili sme ruku k dielu

Viac ako 30 brigádnikov vo veku od osem do 75 rokov vysadilo počas roka 2019 v poraste 509C na LO Rakša LS Turčianske Teplice 3750 kusov sadeníc na ploche 1,04 ha.

11. Lesy pre ľudí, ľudia pre lesy

Dvadsať furmanov z celého Slovenska sa v sobotu 25. januára 2020 zúčastnilo 17. ročníka Zimnej furmanskej súťaže ťažných koní v miestnej časti Murínka, ktorú organizovalo Mesto Hriňová s podporou Lesy SR š.p., OZ Kriváň.

10

13

12. Projekt Ohniská priniesol dve nové oddychové miesta s prístreškami

Nielen pre lesníkov, ale predovšetkým turistov a návštevníkov sme v rámci projektu zameraného na budovanie altánkov, pripravili dva nové, ktoré ich v čase i nečase ochránia na potulkách OZ Topolčianky a OZ Sobrance.

13. Žltáčik rešetliakový

Žltáčik rešetliakový je u nás stále hojný a dlho žijúci motýľ, ktorého môžete náhodne objaviť zimovať v slovenských lesoch. Vyžaduje si to neskutočne veľké šťastie, trpezlivosť, alebo to treba nechať čisto na náhodu.

14. Prírode blízke obhospodarovanie lesa (PBHL) na Slovensku, skutočnosť a mýty

Zavedenie PBHL do legislatívy vyvolalo u lesníckej verejnosti rôzne, v mnohých prípadoch rozporuplné reakcie. Prinášame poznámky profesora Milana Sanigu k rôznej interpretácii tohto systému hospodárenia v lese lesníkmi resp. odbornými lesnými hospodármi, ale aj pracovníkmi taxačnej služby.

Redakčná rada

Ing. Jozef Bystriansky
Mgr. Pavel Machava
Ing. Robert Kiš
Ing. František Fodor
Ing. Július Burkovský
Šéfredaktor:
Mgr. Anna Sliacka, PhD. (as)

Stáli prispievatelia:

Ing. Radko Srnka (rs)
Ing. Milota Nádvoříková (mn)
Mgr. Lucia Čekovská
Ing. Zdenko Kováč
Lucia Matejová
Ing. Viliam Stockmann, CSc.
Mgr. Jana Lásková

Grafická úprava:

Ing. Peter Valach

Foto na obálke:

Mgr. Anna Sliacka, PhD.

Adresa redakcie:

LESY SR, š. p.
generálne riaditeľstvo
Námestie SNP 8
Banská Bystrica
975 66
anna.sliacka@lesy.sk
+421 918 444 218

Reči sa hovoria a chlieb sa je. Zlé jazyky sa nezastavia a tok informácií nastavený napríklad aj proti lesníckemu stavu je usmerňovaný tými, ktorí brilantným spôsobom ovládajú umenie komunikácie.

Informácie skutočne hýbu svetom a čoraz viac na to doplácame. V samotnom etickom kódexe sa uvádza skutočnosť, že od každého zamestnanca nášho podniku sa očakáva, že pozitívne prezentuje problematiku lesníctva verejnosti i svojim obchodným partnerom. Komunikácia je o slovách, gestách, mimike, ale i oblečení. Veď šaty robia človeka.

Komunikácia dvere otvára, ale dokáže ich tiež zavrieť. Treba si uvedomiť, že umenie komunikovať sa nedá naučiť zo dňa na deň. Zvládnutie komunikácie je aj obrazom toho, že človek má pod palcom situácie vznikajúce počas dialógu, ale predovšetkým v ovládaní diskutovanej problematiky a efektívneho riadenia vlastných emócií.

Emócie lomcujú každým z nás, či sme zaškatulkovaní ako sangvinici, melancholici, cholericí alebo aj flegmatici. Pocit krivdy, či poškodzovania dobrého mena lesníckeho stavu, privádza krv do varu a reč tela prezráda aj to, čo sa snažíme utajiť. Pri komunikácii odborných tém a obhajobách pravdy často zabúdame na celkový dojem, ktorý u verejnosti zanechávame.

Všetko sa dá povedať elegantne a s nadhľadom. Dokonca aj tie skutočne najnepríjemnejšie veci. Nielen obsah, ale najmä spôsob akým podáme skutočnosť verejnosti môže v poslucháčoch vzbudiť dôveryhodnosť... Slovník musíme často prispôsobiť situácii a druhej strane. Prílišná odbornosť často spôsobí ešte väčšiu averziu aj napriek tomu, že máme pravdu. Komunikácia je dvojsmerný prenos myšlienok a informácií, ktorého cieľom je vytvoriť porozumenie v myšliach iných... A o to nám predsa ide v prvom rade.

...No nie vždy sa to dá. Prichádzajú aj situácie, kedy si hovorím, škoda hrachu... alebo nebude zo psa slanina...

16. Dobrí a zlí lesníci

Prinášame ďalší príspevok do diskusie týkajúcej sa problematiky prírody blízkeho obhospodarovania lesov z pera nášho kolegu, vedúceho LS Veľká Lúka, inžiniera Cyrila Bábela.

18. Tradícia s vôňou lesa

Ak si niekto myslí, že lesníctvo sa čisto zameriava len na drevnú hmotu, po príspevkoch o korku a brtníctve si dovoľujeme priniesť ďalší zaujímavý a vôňou očarujúci príspevok venovaný tradičnému i novému spôsobu získavania živice.

20. Prof. ing. Štefan ŠMELKO, DrSc.

V utorok 18. februára 2020 sme sa rozlúčili s profesorom Štefanom Šmelkom, ktorý nás opustil dňa 14.2.2020 vo veku nedožitých 90 rokov. Patril medzi výnimočných a nezabudnuteľných pedagógov Lesníckej fakulty TUZVO. S jeho menom je úzko spätý rozvoj a výučba lesníckej biometrie, ktorú gestoroval už od roku 1958 pod názvom štatistické metódy v lesníctve...

21. Ing. Peter Slobodník

Rozlúčili sme sa s ďalšou lesníckou osobnosťou, s kolegom, ktorého viacerí registrujeme ako vedúceho odborného referenta špecialistu Bezpečnostno-technickej služby a požiarnej ochrany.

22. Z histórie Uhorského (Krajinského) lesníckeho spolku

Časopis Uhorského Krajinského lesníckeho spolku „Lesnícke listy (Erdészeti Lapok)“ má pre nás veľký význam nielen v tom, že je prvým a najstarším lesníckym časopisom vydávaným na našom území.

24. Nie je reliéf ako reliéf

Jednak umelecká grafická technika tlače z výšky známa v Európe od 14. stor., jednak tlačová platňa zhotovená touto technikou, a jednak odtlačok tejto platne... Hádate správne. Je ním drevorez, ako jedna časť toho, čo vám dnes predstavíme.

25. Hrad Blh

Dnes sú pozostatky stredovekého hradu zo začiatku 14. storočia súčasťou Zvernice Teplý Vrch, konkrétne danielej obory. Nachádzajú sa v údolí riečky Blh, nad Veľkým Blhom, malou obcou v okrese Rimavská Sobota, v nadmorskej výške 531 metrov.

25. Duby Zemplína

Predstavujeme už v poradí piatu knihu nášho bývalého kolegu a prispievateľa časopisu Lesník, Ladislava Maxima. Miesto v lesníckych knižniciach Dubom Zemplína iste právom patrí.

26. Tajnička • Zasmejte sa • Recept

27. Kalendárium • Erby s nádychom lesa • Jubilea

28. Drevo s dychom

Ako profesionálneho vojaka ho fascinovala divočina, jej energia a divokosť zvýraznená ostrými črtami lovcov. Earl Martz kombináciou abstraktných tvarov v nájdenom dreve a sochárskej techniky sa mu darí vytvárať prekvapivo realistickú podobu zvierat.

Zážitky z celého sveta na jednom mieste

Pre každého kto chcel zažiť dotyk s blízkymi i vzdialenými krajinami, jedinečnú atmosféru cestovateľského dobrodružstva či závan voľnosti, navštívil Medzinárodný veľtrh cestovného ruchu ITF SLOVAKIATOUR, ktorý sa uskutočnil v dňoch od 23. do 26. januára 2020 na výstavisku Incheba v Bratislave. Už po druhýkrát sa na veľtrhu cestovného ruchu, ktorý ponúka komplexný servis pre spoznávanie Slovenska i zahraničia prezentoval aj štátny podnik LESY SR.

Pre návštevníkov bola pripravená expozícia, ktorá už diaľky priťahovala návštevníkov nielen zaujímavými závesnými dekoráciami, ale aj zátišíami verne pripomínajúcimi živý les, ktoré realizoval OZ Semenoles. Už ako napovedá podtitul výstavy POĽOVNÍCTVO A ODDYCH, expozícia bola tvorená štyrmi tematickými okruhmi s podtitulmi Poľovníctvo, Ubytovacie zariadenia, Naše prírodné produkty a samozrejme aj najväčšou novinkou Mäsovými výrobkami z diviny. Práve naše nové Lesnícke pochúťky púťali pozornosť návštevníkov na originálne pripravených podnosoch, pričom každý kto mal záujem mohol degustovať z týchto pochúťok z ekologickej potraviny najvyššej kvality. Na otázky ohľadne lesoturistiky, poľovníctva, poplatkového lovu či fotografovania zveri v revíroch LESY SR, š.p. boli pripravení kolegovia z Odboru Poľovníctva. Otázky rôzneho charakteru dostávali nielen od odbornej, ale aj laickej verejnosti so spoločným menovateľom – milovníci prírody.

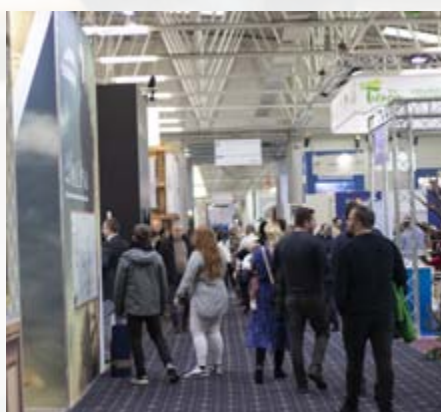
Na výstave boli prezentované i dve trofeje ulovené poplatkovými poľovníkmi z poslednej poľovníckej sezóny. A to jeleň, ktorého trofej dosiahla predbežnú bodovú hodnotu 223 b. CIC a vek bol odhadnutý na 12 rokov a trofej muflóna s predbežnou bodovou hodnotou 203,25 b. CIC a vekom osem rokov. Obe tieto trofeje pochádzajú z poľovného revíru Malá zvernica, ktorú obhospodaruje Lesy Slovenskej republiky, štátny podnik, odštepny závod Topoľčianky.

Rovnako cieľom bolo ponúknuť návštevníkovi informáciu o možnosti ubytovania vo viac ako 160-tich ubytovacích zariadeniach rôzneho typu a rôznej kategórie, ktoré sú v správe LESY SR, š.p.. Priblížiť im poľovnícku kultúru, ktorú môžu zažiť na vlastnej koži v poľovných zámočkov a kaštieľov ponúkajúcich najvyššiu úroveň ubytovania a stravovania, cez chaty so štandardným vybavením vrátane elektriny a teplej vody, až po jednoduché zrubové chatky, bez elektriny a s vodou v studničke, zato však v čarokrásnej prírode Slovenska od nížin až po vysokohorské polohy.

Inšpirácie na cestovateľské zážitky, prezentácie turistických miest a cieľov i folklóru, praktické rady pre cestovateľov i dovolenkárov, ale aj gastronomické trendy a novinky, potraviny, víno a káva z celého sveta, technológie a zariadenia pre kuchárov, cukrárov, barmanov i baristov. To všetko obsiahla ponuka 732 vystavovateľov z 24 krajín počas štyroch dní a zaujala 72 812 návštevníkov na tejto svojho druhu jedinečnej výstave.

Veľtrh cestovného ruchu ITF SLOVAKIATOUR každoročne sprostredkováva poriadnu dávku inšpirácie, kde je možné spoznávať bohatú ponuku jednotlivých krajín, regiónov, miest, obcí, združení aj cestovných kancelárií a sme radi, že aj LESY SR, š.p. mohli byť príjemným sprestrením veľtržných dní.

-mn-

LESY vydali svoje plody

Milí čitatelia, v decembrovom čísle časopisu Lesník sme Vás informovali, že v priestoroch generálneho riaditeľstva bude otvorená lesná informačná kancelária a dovolili sme si nahliadnúť do jej priestorov. Práve jej prvá časť s názvom Lesnícke pochúťky je miestom, ktoré od 31. januára každý deň od 9:00 do 17:00 hodiny víta zvedavcov nielen svojím neobyčajným interiérom, ale tiež zaujímavými produktmi, ktoré si bežný návštevník Banskej Bystrice nemohol zakúpiť.

Skôr ako vám však predstavíme kompletný predávaný sortiment, okrem ktorého tu nájdete aj množstvo informácií na letákoch a propagačných materiáloch, prezradíme, že druhá časť lesnej informačnej kancelárie s názvom LESOUČEBŇA bude otvorená priamo na medzinárodný deň LESOV, teda v sobotu 21. marca. Jej finálnu podobu má opäť vo svojich rukách dizajnérka Gabriela Grešová. A keďže priestor Lesníckych pochúťok naozaj osloví každého, kto doň nazrie, dovolili sme si vypovedať človeka, ktoré predstavy sú v priestore zhmotnené.

Ako by sme mohli prezradiť, tvoje návrhy interiérov nachádzame hlavne v zahraničí. Čím ťa oslovil práve tento projekt, že si sa rozhodla stráviť čas na Slovensku priamo v srdci LESOV SR?

Tento projekt by som mohla nazvať – ZODPOVEDNÝ DIZAJNÉR ©

Cieľom bolo vytvoriť zázemie lesnej informačnej kancelárie skĺbenej s možnosťou prezentácie a predaja vybraných výrobkov. Snažila som sa o zosúladenie a zjednotenie prvkov interiéru do jednotnej línie firemnej identity predmetu podnikania a atmosféry prírody – lesa.

Rešpektovať požiadavky nového účelu nebolo možné v pôvodnej dispozícii. Do malých priestorov je bežne náročné zakomponovať plnohodnotne jedinú funkciu. V tomto prípa-

de bolo potrebné skĺbiť funkcie dve. Predajnú a informačnú. Zároveň vytvoriť miesto pre minimálne zákaznicke a servisné zázemie a dynamickú prezentáciu. Preto dostal priestor kompletne novú kompaktnú dispozíciu. V boji o centimetre, rozhodla som sa ho fyzicky otvoriť. Predefinovala som pomer medzi nevyhnutným servisným zázemím a plochou využiteľnou na základné funkcie. Logické členenie, predajnú a pracovnú ergonómiu som vytiahla do popredia.

Chcela som, aby sa zákazník resp. návštevník cítil príjemne a vnímal istú dávku voľnosti čo je pre nákupné správanie prvoradé. Odstránením nepotrebných predelov, obnovením klenbového stropu, vytvorením kruhovej priečodnosti a rozptylom svetla sa priestor nadýchol. Útulnosť a voľnosť sa nemusia nevyhnutne vylučovať ani v malých priestoroch. Príroda plná nepresnosti a neopakovanosti nám dáva pocit voľnosti, zatiaľ čo útulnosť priestoru pocit bezpečia, uvoľnenosti a vnemovej sýtosti. Preto boli tieto dva svety podľa mojej myšlienky ideálnymi kandidátmi na spojenie v mikropriestore orientovanom na predaj produktov z lesov a poskytovanie informácií o nich.

Najdôležitejšia je však atmosféra. Tá sa prejaví a sformuje na konci, no nevyhnutné je na nej pracovať od samého začiatku. Je to najťažšia časť mojej práce. Je pre ňu dôležitý súzvuk prvkov, usporiadania, farebnosti, presnosti no zároveň nedokonalosti, jemný detail a mnoho ďalšieho. Ak dosiahnete v priestore

Typ tovaru	Názov
víno	Chardonnay
	Rizling rýnsky
	Rulandské biele
	Veltlínske zelené
	Alibernet
	Cabernet Sauvignon
	Cabernet Sauvignon Ružové
divina mrazená	Alibernet Barrique
	jeleň – plece
	daniel – stehno
	srnec – stehno
	srnec – orez guláš
	muflón – stehno
mäsový výrobok	muflón – orez guláš
	diviak – chrbát BK
	Saláma z jeleňa
med	Klobása z jeleňa
	Šunka z jeleňa
šípky	med
	šípková dužina
mapy	šípkový džem
	mapa VKÚ
stolová hra	O lese v lese
	Lesnícky skanzen
	VLM II.
	Dejiny les. školstva v BŠ
	Dejiny lesníctva na Slovensku
kniha	Lesnícke biografie
	Považská lesná železnica
	Topoľčianske zvernice
	Tak sa z hory ozýva
	Život zasvätený lesu
bankovka	suvenírová bankovka JDM

jedinečnú atmosféru má niečo nedefinovateľné navyše. Je to podobné ako u ľudí, ktorí majú v očiach iskru. Ja som sa o takúto iskričku v priestore snažila. Dúfam, že sa to aspoň sčasti podarilo. (Gabriela Grešová)

Lesnícke víno

Už je to takmer 15 rokov, čo lesnícke víno z Topoľčianok robí radosť a obohacuje chuťové poháriky nielen lesníkom, ale aj ľuďom, ktorí z pomedzi veľkého množstva vín produkovaných na Slovensku, siahnu práve po tých z produkcie štátneho podniku LESY Slovenskej republiky, odštepeneho závodu Topoľčianky. Na to, ako je to s vinicou a rôzne zaujímavosti zo zákulisia zrodu lesníckeho vína sme sa pýtali Ing. Jána Helenina, špecialistu na výrobu vína a spracovanie diviny štátneho podniku Lesy SR, OZ Topoľčianky a Ing. Milana Poláka, referenta povereného riadením ekonomicko-obchodného úseku.

Keby sme to chceli premietnuť na roky, ako dlho už môžeme hovoriť o tom, že sa medzi nami rodí lesnícke víno?

Za 14 rokov sa nám spoločnými silami podarilo reštrukturalizovať pivnicu na profi úrovni a reštrukturalizovať vinohrad na celej ploche. Môj osobný sen je vybudovať lisovňu a navýšiť kapacitu skladových priestorov pivnice. Dlhoročné dobré vzťahy so Chateau Topoľčianky nám pomáhajú nielen čo sa týka procesu fľaškovania ale predovšetkým v oblasti rozboru muštov (zistovania hodnôt kyslosti, Ph a cukornatosti). Všetky mušty sa odkalujú a zakvasujú sa ušľachtilými kultúrami kvasiniek, ktoré taktiež nakupujeme v Chateau. Takže fermentácia prebieha riadne. Aby sme zachovali maximálne množstvo aromatických látok pri Cabernet Sauvignon rose, uchováваме ho v cisternách pri 17 °C.

V lesníctve, čo sa týka plošných mier sa často stretávajú s jednotkami ako are, či hektáre. Aká veľká je teda vinica.

Aby sme sa mohli pochváliť našimi kvalitnými vínami, či ich oceneniami, treba sa najskôr pochváliť vinicou. Vinohrad sa na-

chádza v Nitrianskej vinohradníckej oblasti, v Zlatomoraveckom vinohradníckom rajóne, vo vinohradníckej obci Topoľčianky, na hone Babylon a je registrovaný pod číslom A 404021/0001. V roku 2019 bol rozšírený o 70 árov, na ktorých sa bude pestovať Alibernet a Tramín červený. Teda k dnešnému dňu pracujeme s tromi hektármi produkčnej plochy. Celkovo rastie vo vinici 10.140 koreňov šiestich odrôd a to Cabernet sauvignon 3.000 ks, Rizling rýnsky 3.180 ks, Chardonnay 1.050 ks, Rulandské biele 1.560 ks, Veltlín zelený 1.200 ks a Svätovavrínecké 150 ks. Pri výsadbe používame certifikované štepy z Talianska a Rakúska, ktorých dodacia doba je bežne pol roka. Podľa vinárskeho zákona je naša vinica vedená ako vinica s chráneným označením pôvodu, čo znamená, že je certifikovaná. V roku 2018, ktorý je považovaný za vinársky dobrý rok, sme dosiahli plnú rodivosť. Tá zodpovedá produkcii 20 ton.

A teraz niečo o kvalite lesníckych vín a o tom, ako sa im darí v konkurencii slovenských vín.

Naše vína sa môžu naozaj pýšiť kvalitou, je to najmä preto, že nie som tlačenej do množstevnej produkcie. Vďaka dobrej kvalite ročne absolvujeme dve až tri nominálne výstavy do národného salónu vín s profi hodnotiteľmi. V našich vínach sa nepoužívajú stabilizátory, ale kvalita je zabezpečená dokončenou filtráciou a udrжанím siričitanov na spodnej hranici únosnosti. Základom stability našich vín je dostatok alkoholu, kyselín a siričitanov.

V roku 2019 sme na profi výstave Viena Topoľčianky získali zlatú dvojku pre Rulandské biele polosladké a Alibernet barrique. Keď sa pozrieme do minulosti, napr. v roku 2017 zo siedmich zaslaných vín na nomináčnej súťaži s medzinárodnou účasťou v Nemčiňanoch si lesnícke vína odniesli jednu zlatú a päť strieborných medailí.

Zaujímavosťou je, že pri výrobe vín Alibernet a Cabernet savignon Barrique používame sudy značky Boswell Polonyi, ktoré sú vyrábané zo slovenského duba s veľkým podielom duba z Topoľčianok. Na Slovensku sú vyrábané prírezy – dúšky a sudy sú kompletizované vo Francúzsku.

O ktoré lesnícke víno je najväčší záujem a čím je výnimočné?

V posledných rokoch by sme za najobľúbenejšie lesnícke víno právom označili ružové polosladké víno Cabernet Sauvignon vyrábané pomletím odstopkovaného hrozna, ktoré následne necháme približne štyri hodiny stáť. Takýmto spôsobom a následným odkvapkaním bez lisovania sa zabezpečí ružový odtieň vína.

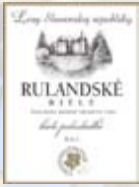
Vínna pivnica na OZ Topoľčianky bola vybudovaná v rokoch 1983-1984 a delí sa na technologickú časť, spoločenský priestor a vlastnú pivnicu so skladovacími priestormi a archívom vín. Výrobná kapacita je 18.000 litrov.

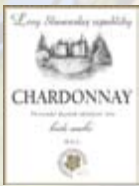
Lesy Slovenskej republiky, š.p., Odštepny závod Topolčianky

Vínna karta

Slovenské akostné odrodové víno s chráneným označením pôvodu z vinohradníckej obce Topolčianky.

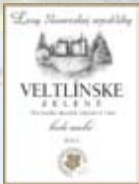
RULANDSKÉ BIELE biele polosladké
Vino jasnozltej farby so zlatým odleskom. V buketie vína sa prelievajú svieže tóny kvetov, lieskových orechov a chlebovej kôrky. Chuť je plná a zanecháva dlhý dozvuk. Podávajúte pri teplote 12 °C k jemným paštetám, údeným rybám a pečenej kačke.

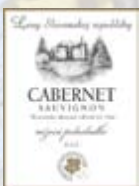
CHARDONNAY biele suché
Vino má svetložltú iskriú farbu. Buket pripomína zrelé banány a tropické ovocie v závere s tónmi lieskových orechov. Chuť je príjemne svieža s jemnou kyselinkou. Podávajúte pri teplote 12 °C k rybám, k špecialitám z hydínového mäsa a syrom s bielou plesňou.

RIZLING RÝNSKY biele suché
Farba vína je jasná zelenkavo-žltá a krásnou iskrou. Vo vni dominujú limetkovo-jablkové tóny so štipkou medu a marhúľ. Chuť je plná, korenisto-ovocná so sviežou kyselinkou. Podávajúte pri teplote 12 °C k lahším úpravám rýb a teľaciemu mäsu.

VELTLÍNSKE ZELENE biele suché
Vino sa vyznačuje sytožltou farbou so zelenými odleskami a decentnou mandľovou vôňou s jemným tónom letných jablák. Chuť je plná, extraktívna v závere s jemnou mandľovinkou. Podávajúte pri teplote 12 °C k špecialitám z bieleho a bravčového mäsa.

CABERNET SAUVIGNON ružové polosladké
Vino je jasno ružovej farby, s malinovými lúčmi. Príjemná ovocná vôňa s výrazným tónom jahôd a malín, svieža chuť s jemne nasladým jahodovým dozvukom. Podávajúte pri teplote 10-12 °C k prílohám s kyslou smotanou, tvarohovým múčnikom a ovocným šalátom.

CABERNET SAUVIGNON červené suché
Vino sa vyznačuje granátovou farbou. Vôňa je výrazne ovocná s dominantným tónom sušených sliviek a čiernych ríbezlí, v závere s jemnou žihlavinkou. Chuť je zamatovo elegantná s uhladenou trieslovinou a dozvukom po čiernych ríbezlách. Podávajúte pri teplote 18 °C k poľovníckym špecialitám, steakom a vyzretým syrom s usľachtilou plesňou.

ALIBERNET červené suché
Farba vína je granátová s fialovým leskom. Vo vni sú tóny čiernych ríbezlí, lesných plodov a bazy. Chuť je elegantná s výraznou trieslovinou a dozvukom čiernic. Podávajúte pri teplote 18-20 °C k steakom, jeleniemu gulášu a iným poľovníckym špecialitám.

System manažerstva proti korupcii SMPK G 006

Spôsoby komunikácie zodpovedajúce systému manažerstva proti korupcii

Milí kolegovia, v tomto čísle časopisu Lesník Vám opäť bližšie predstavíme ďalšiu časť príručky systému manažerstva proti korupcii (SMPK) štátneho podniku LESY SR, tentokrát venovanú spôsobom komunikácie, ktoré tomu systému zodpovedajú.

Po úvodných ustanoveniach a vymedzení pojmov smernica SMPK G 006 stanovuje, kto má akú právomoc alebo zodpovednosť v oblasti komunikácie v rámci štátneho podniku LESY SR, ako aj smerom k vonkajšiemu prostrediu. Internú a externú komunikáciu zodpovedajúcu SMPK určuje vrcholový manažment podniku. Ak zamestnanec podniku prijme podnet alebo pochvalu, hneď o tom informuje svojho nadriadeného a ten rozhodne o spôsobe riešenia danej záležitosti. V prípade, že ide o sťažnosť, zamestnanec je povinný informovať o tom Odbor kontroly generálneho riaditeľstva. Ten sťažnosť posúdi a pokiaľ sa týka korupčného správania a klientelizmu, tak vedúci odboru kontroly o tom ihneď informuje predstaviteľa pre dohľad nad dodržiavaním protikorupčných predpisov a pravidiel (PPK). PPK zaznamenáva oznámenia o korupčnom správaní chronologicky v elektronickom informačnom systéme podniku. Nemusi pritom ísť len o oznámenia korupčného správania zamestnanca, ale aj obchodného partnera. Ako PPK bola určená organizačná p. riaditeľka JUDr. Aneta Kšenzíhová.

Základné informácie o štátnom podniku LESY SR, ako aj kontakty na vedúcich zamestnancov si môže široká verejnosť vyhľadať na webovej stránke www.lesy.sk. Zamestnanci podniku majú prostredníctvom e-mailu, telefónu alebo osobného kontaktu prístup ku generálnemu riaditeľovi podniku i k PPK.

Smernica SMPK G 006 ďalej špecifikuje spôsoby, prostriedky a formy internej komunikácie v rámci štátneho podniku LESY SR. Komunikáciu člení na verbálnu (osobný kontakt alebo telefonické hovory), písomnú a elektronickú (informačná elektronická sieť, prenosné nosiče a fax). K verbálnej komunikácii zaraďuje porady na úrovni riaditeľov a vedúcich odborov, neformálne stretnutia aj oznámenia adresované PPK. K písomnej komunikácii radí okrem oznámení PPK napríklad aj správy, záznamy, dokumentáciu, nástenky a iné. Pod elektronickú komunikáciu spadá okrem oznámení PPK interná počítačová sieť či súbory na sieti a elektronických nosičoch.

Kompetencie pre prípady externej komunikácie SMPK určil generálny riaditeľ štátneho podniku LESY SR. So zákazníkmi, médiami, štátnou správou, mimovládnyimi organizáciami i certifikačnými orgánmi komunikuje len generálny riaditeľ, ním poverená osoba alebo vedúci odboru komunikácie – hovorca, a to najmä osobne, telefonicky, listom alebo e-mailom.

V prípade, že sa zistí korupčné správanie a je potrebné to komunikovať s médiami, PPK poskytne vedúcemu odboru komunikácie – hovorcovi informácie, kto sa dopustil korupcie, prečo sa jej dopustil, v akom rozsahu, s akými dôsledkami pre štátny podnik LESY SR a ako bude štátny podnik postupovať pri nápravných opatreniach. Pokiaľ ide o korupčné správanie u obchodného partnera, tlačové vyhlásenie by malo obsahovať aj postupy prešetrenia korupcie a informácie o postupe prípadného ukončenia zmluvy s týmto obchodným partnerom.

Mgr. Lucia Čekovská

Vyhodnotenie ochrany lesa za rok 2019

Priebeh počasia v roku 2019 oproti predchádzajúcemu roku bol úplne iný a rýchlo prišli vysoké teploty po dlhej zime (v apríli), no celý máj bol veľmi chladný a daždivý, čo malo za následok výrazne nižšie odchyty a pomalší nábeh gradácie podkôrneho hmyzu. V júni znova boli teploty vysoké a suché počasie pomohlo rapídne narásť odchytom ako aj gradácii.

Evidencia odchytovej lapače

V roku 2019 sa inštalovalo menej lapačov na lykožrúta smrekového aj lykožrúta lesklého ako v roku 2018. Celkové odchyty lykožrúta smrekového aj lesklého boli v roku 2019 rovnako nižšie ako v roku 2018. Rovnako priemerné odchyty na lapač boli nižšie ako rok pred tým. Z nižšie uvedeného grafu vidno, že rok 2018 bol na odchyty celkové aj priemerné rekordný. Tu je vidno ako výrazne dokáže počasie ovplyvniť populáciu podkôrneho hmyzu.

Evidencia odchytovej lapačky

V roku 2019 sa inštalovalo v prvej sérii 9 950 ks lapačkov, čo je najmenej od roku 2015. OZ, ktoré štandardne inštalovali vysoké počty lapačkov, v zime padla kalamita, preto sa priority určili v smere jej spracovania. Zároveň rozsah kalamity na všetkých kalamitných OZ určuje prioritu jej spracovania a zároveň sa znižuje výmera smrekových porastov, kde má význam inštalovať lapačky.

Podľa stupňov napadnutia lapačkov sa v roku 2019 zvýšil podiel silne napadnutých lapačkov z 39% na 57%, stredne napadnutých lapačkov sa znížil zo 40% na 29% a znížil podiel slabso napadnutých lapačkov z 21% na 14%.

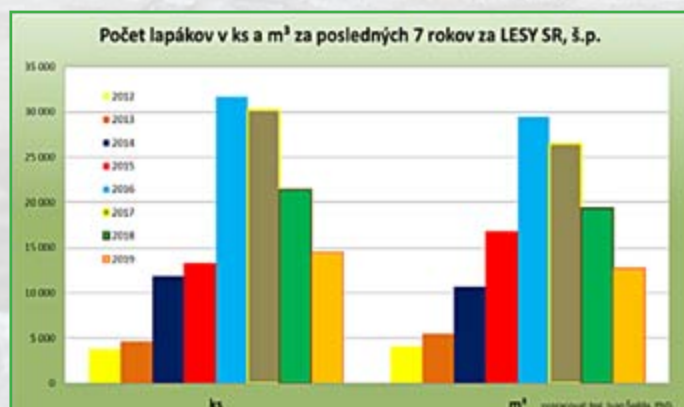
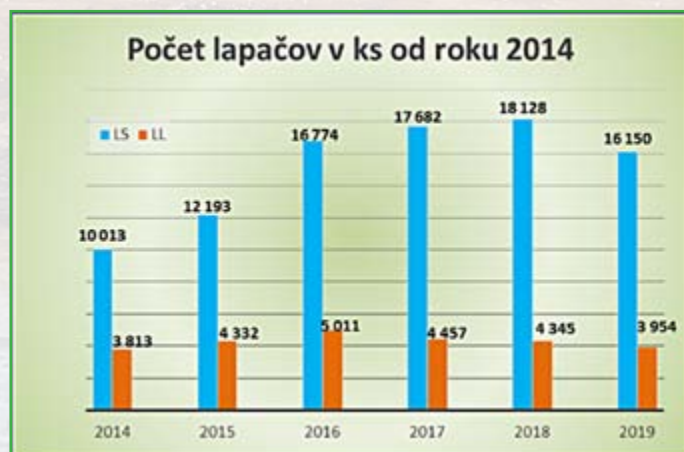
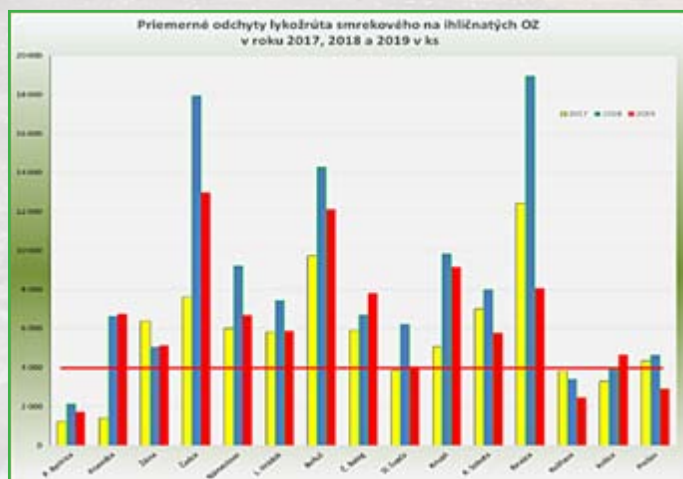
Aktuálny stav kalamity

Počiatkový stav kalamity k 1.1.2019 bol 514.988 m³. Prírastok kalamity bol v objeme 2.108.640 m³, čo je o viac ako 296 tisíc m³

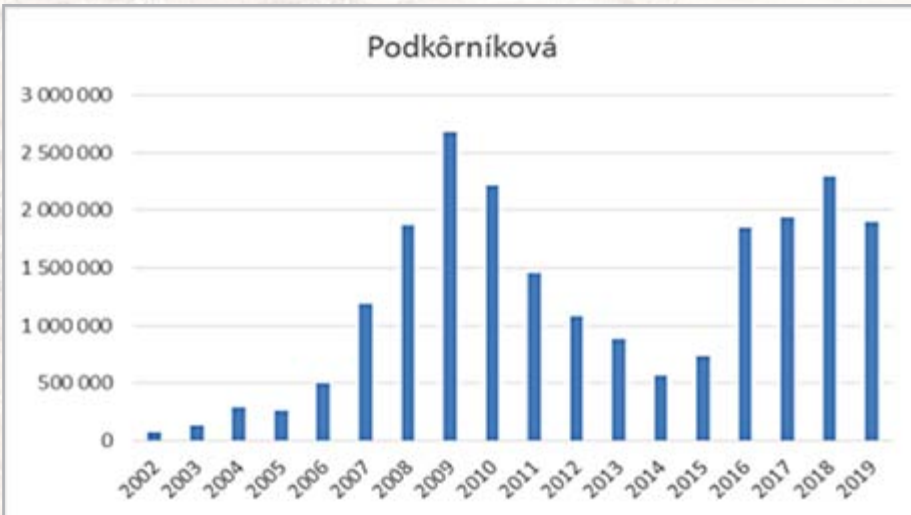
menej, ako za rovnaké obdobie roku 2018. Spracovalo sa 2.369.775 m³. Vzhľadom na to ostáva spracovať 253.853 m³ drevnej hmoty, čo je o 269 tisíc m³ menej ako v roku 2019.

Podkôrníková kalamita nahlásená prvý krát klesla od roku 2014, no je stále vo vysokom objeme.

Skutočný stav kalamity a stav odchytovej škodcov jednoznačne naznačuje nevyhnutnosť aktívneho prístupu k integrovanej

ochrane lesa. Na prvom mieste je spracovanie aktívnych chrobačiarov včas, pred ich vyletením. Všetko vyťažené a atraktívne drevo musí byť z porastov vyvezené aby neohrozovalo okolité porasty. Ak sa vyviešť nedá, musia byť kmene asanované chemicky alebo odkôrnením. Následné opatrenia po spracovaní kalamiť sú prísna porastová hygiena, uhadzovanie zvyškov po ťažbe s následnou asanáciou pálením, štiepkovaním alebo chemicky včas, aby nedošlo k vyleteniu následnej generácie lykožrúta lesklého.

Prioritou ochranných opatrení musí byť zastavenie šírenia podkôrneho hmyzu a šírenia podkôrníkovej kalamiť do zdravých smrekových porastov.

Ing. Ivan Špilda, PhD.,
odbor usmerňovania lesníckych činností

Najsilnejšie odchyty – rekordy v roku 2019

Najsilnejší odchyt na lapač v ks pri jednej kontrole (za 14 dní)

Škodca	OZ	LS	ks
Lykožrút smrekový			
1. miesto	Prievidza	Nitrianske Pravno	60 000
2. miesto	Beňuš	Červená skala	60 000
3. miesto	Beňuš	Beňuš	50 000
Lykožrút lesklý			
1. miesto	Beňuš	Červená skala	320 000
2. miesto	Beňuš	Červená skala	300 000
3. miesto	Beňuš	Červená skala	300 000
Lykožrút severský			
1. miesto	Kriváň	Poľana	30 000
2. miesto	Kriváň	Poľana	30 000
3. miesto	Kriváň	Poľana	18 000
Drevokaz čiarkovaný			
1. miesto	Beňuš	Červená skala	51 000
2. miesto	Beňuš	Červená skala	42 500
3. miesto	Beňuš	Červená skala	34 000

Aktuálne problémy v ochrane lesa

Odborníci v oblasti lesníckeho výskumu, výskumu ekológie lesných ekosystémov, výskumu hmyzu, ale i lesníci z praxe, sa 23. a 24. februára 2020 zúčastnili už 29. ročníka medzinárodnej konferencie zameranej na problematiku stavu lesov.

Medzi aktuálnymi problémami v ochrane lesa boli diskutované najmä otázky týkajúce sa novelizácie právnych predpisov v oblasti ochrany lesa, zdravotného stavu smrečín a borín, ale tiež opatrení z oblasti ochrany lesných porastov pri kalamiťnom premnožení mnišky veľkohlavej. Konferenciu pripravili kolegovia z LOS, ktorí počas nej predstavili elektronizáciu služieb LOS a informovali účastníkov o najnovších publikáciách z „dielne“ LOS určených lesníckej prevádzke a napríklad aj o výsledkoch riešenia výskumných projektov „Nové metódy v integrovanej ochrane lesa zahŕňajúce využitie entomopatogénnych húb“ i „Výskum alternatívnych metód ochrany ihličnatých sadeníc pred hmyzími škodcami“.

Konferencia určená širokému okruhu vlastníkov a užívateľov lesa, odborným lesným hospodárom, pracovníkom štátnej

správy, školstva, lesníckych inštitúcií, prináša každoročne nielen množstvo zaujímavých príspevkov, ale najmä vytvára priestor na diskusiu a hľadanie vhodných metód, prípadne opatrení, ktoré dokážu urýchliť výskum a tým zabezpečiť zavádzanie včasných opatrení do lesníckej prevádzky.

Kým prvý deň bol venovaný problematike škodcov z ríše hmyzu a húb, program toho druhého sa z úvodu zamerával predovšetkým na problémy, ktoré so sebou v oblasti lesné-

ho hospodárstva prinášajú globálne klimatické zmeny. Viaceré fakty si účastníci odniesli v časopise APOL 1/2020. Všetkým prednášajúcim ako i organizátorom ďakujeme a už teraz sa tešíme na 30. ročník konferencie Aktuálne problémy v ochrane lesa.

-as-

Plán obnovy lesa pre rok 2020

Ročne sa v lesoch na Slovensku vysadí približne 30 mil. sadeníc. V roku 2019 vysadili štátne lesy 15,9 mil. ks sadeníc a ostatok neštátne subjekty. Producentom sadeníc pre LESY SR š.p. je špecializovaný OZ Semenoles, ktorý v 12 škôlkárskych strediskách, na produkčnej ploche 188 ha, má rozpracovanú výrobu cca 64 mil. ks sadeníc, z toho 66% predstavuje buk a dub. Pre neštátne subjekty, v roku 2019, OZ Semenoles predal 4,95 mil. ks sadeníc lesných drevín.

Na vypestovanie sadeníc je v prvom rade potrebné zabezpečiť dostatok vhodného osiva, jeho množstvo však závisí od úrody v danom roku. V zberovej sezóne 2018/2019 OZ Semenoles celkovo zozbieral 146t semennej suroviny, z toho 55,8t buka, 61,5t duba, 9t jedle a 19,7t ostatných druhov drevín.

V roku 2020 je plánované vysadiť na pozemkoch v práve štátneho podniku LESY

SR 16,5 mil. ks sadeníc, z toho 7,52 mil. ks buka, 3,22 mil. ks smreka, 1,50 mil. ks borovice, 1,69 mil. ks duba, 1,11 mil. ks jedle, 0,62 mil. ks smrekovca, 0,17 mil. ks topolov a zvyšok ostatné dreviny v menšom množstve. Ihličnaté dreviny sa na umelej obnove budú podieľať 40-tymi %, z toho podiel smreka bude 19%. Výsadba smreka sa v ostatnom období postupne znižuje a obmedzuje na tie plochy, kde sú preň vhodné stanovištné podmienky. Výsadba ostatných ihličnanov sa udržiava vo viackrát-menej rovnakom rozsahu, medziročne je ovplyvňovaná potrebou vylepšovania strát, ktoré pri jedli a smrekovci vznikajú predovšetkým škodami zverou a pri borovici účinkami sucha. Zo 60%-ného podielu listnáčov prevažnú časť až 3/4 bude zabrať buk, ktorý sa vysádza predovšetkým na plochách po podkôrnikovej kalamite z dôvodu zmeny drevinového zloženia pre zabezpečenie statickej odolnosti a ekolo-

gickej stability zakladaných lesných porastov. Uvedeným množstvom sadeníc sa plánuje obnoviť plocha 4 124 ha, k tomu je predbežne plánovaná prirodzená obnova na ploche 1 657 ha, je však predpoklad, že v skutočnosti tak ako každoročne bude vysoko prekročená a jej podiel na celkovej obnove bude v súlade s predchádzajúcim obdobím okolo 45%. Hlavným zalesňovacím obdobím tak ako v predchádzajúcich rokoch je jar, kedy sa plánuje zalesniť cca 70% z celkového objemu, podiel jesenného zalesňovania sa však z dôvodu jarých extrémov počasia postupne zvyšuje na aktuálnych 30%. Plánuje sa vysadiť 87% voľnokorenných a 13% krytokorenných sadeníc, tieto prevažne v jesennom agrotechnickom termíne.

Ing. Rudolf Bruchánik
odbor usmerňovania lesníckych činností
Ing. Katarína Chválová, OZ Semenoles

Priložili sme ruky k dielu

Nie pekný pohľad sa nám, obyvateľom Mošoviec – časti Čerňakovo a Mazan, začal naskýtať pri pohľade na Háji (miestny názov), na peknú zelenú smrečinu, ktorú napadol lykožrút. V tomto poraste už boli vykonané všetky výchovné zásahy a porast bol ponechaný na dorastanie do rubného veku. Tento porast nám pred očami rýchlo vysychal. Po spracovaní harvesterom a vyčistení porastu od zbytkov po ťažbe ostala obnažená pôda pokrytá množstvom skál, ktoré pri slnečných lúčoch pôsobili ako odraz od zrkadla. Vtedy sme sa viacerí zhodli, že sa na to nemôžeme nečinne pozeráť a musíme urobiť všetko pre to, aby bol pustý svah v krátkom čase zalesnený.

Sused obtelefonoval priateľov a známych z blízkeho aj vzdialenejšieho okolia a v máji zorganizoval prvú brigádu na zalesňovanie. Tejto brigády sa s radosťou zúčastnilo viac ako 30 brigádnikov vo veku od osem do 75 rokov. V dobrej nálade sa vysadilo 1750 kusov smreka na ploche 0,70 ha. Po dobre vykonanej práci sme sa dohodli, že nekončíme a s výsadbou budeme pokračovať ďalej. V októbri sme sa opäť stretli a počas dvoch slnečných sobôt sme vysadili 2000 kusov buka na ploche 0,34 ha. Spolu sa nám teda podarilo na poraste 509C na LO Rakša LS Turčianske Teplice vysadiť 3750 kusov stromkov na ploche 1,04 ha.

Samozrejme ani jedna z brigád neskončila len potrasením ruky a zaželaním pekného dňa. Zakaždým sme si so súhlasom lesníka založili ohník, s veselou náladou opiekli slaninku a špekáčky a s pohárikom lahodnej hruškovice pospomínali na „staré zlaté časy“. Zároveň sme požiadali vedúceho LO Rakša Ing. Martvoňa o ponechanie voľnej plochy na jarne zalesňovanie v máji 2020.

Teraz budeme už len čakať, kedy sa nám tento porast začne zelenáť a vyrastať pred očami.

Rober Jurík

Foto: Miroslava Zubáňová

Lesy pre ľudí, ľudia pre lesy

V sobotu 25. januára 2020 organizovalo Mesto Hriňová s podporou Lesy SR š.p., OZ Kriváň 17. ročník Zimnej furmanskej súťaže ťažných koní v miestnej časti Murínka. Súťaže sa zúčastnilo 20 furmanov z celého Slovenska, ktorí súperili v troch disciplínach: slalom na čas, sila v páre a sila v jednotke. Najlepší furman dňa s najlepším bodovým hodnotením získal hriňovskú fujaru (citované z oficiálnej stránky mesta Hriňová). Domáci furmani Peter Malček st. a Peter Malček ml. sa so stratou jedného bodu umiestnili na druhom mieste za celkovým víťazom Lukášom Jurkom s pomocníkom Jánom Francistym ml. Odštepny závod Kriváň, ako spoluorganizátor podporil podujatie aj aktivitami lesnej pedagogiky. Deti s rodičmi prilákalo podujatie nielen z bezprostredného okolia, ale z rôznych kútov Slovenska. Pod dohľadom lesníkov a lesných pedagógov z OZ Kriváň mohli vyskúšať svoje fyzické zdatnosti pri ručnom pílení smrekových polien, stavaní drevenej pyramídy z guliačikov, a tiež mali možnosť umeleckého stvárnenia nádhernej hriňovskej prírody kresbou na papier. Zimu sme zmierňovali bylinkovým čajom.

Návštevníci sa živo zaujímali o veľké šelmy na Poľane, vlky, rysy a medvede. Na propagačnom materiáli sme im predstavili menovite medvedice a medvede na Poľane podľa unikátnych fotiek od autorov Nôžka, Pataky a Vician.

Podujatie svojou prítomnosťou podporila desiatka zamestnancov OZ Kriváň aj so svojimi rodinami, ale najvýznamnejšou osobnosťou na podujatí bol pán premiér Peter Pellegrini.

Ing. Beata Palajová, OZ Kriváň

Sobrance

Topolčianky

Projekt Ohniská priniesol dve nové oddychové miesta s prístreškami

Lesoturistika je významným nástrojom komunikácie štátneho podniku LESY Slovenskej republiky so širokou verejnosťou. Budovaním náučných chodníkov, turistických prístreškov či informačných tabúľ sa lesníci snažia sprístupniť návštevníkom zaujímavé prírodné lokality a bližšie predstaviť svoju starostlivosť o zverené lesné porasty.

K naplneniu týchto cieľov koncom minulého roka prispel aj projekt Ohniská zastrešený generálnym riaditeľstvom podniku. V rámci projektu boli vybrané dva odštepčné závody, ktoré získali financie na vybudovanie jednoduchého oddychového miesta s altánkom, lavičkami a ohniskom na opekanie.

Odštepčný závod Topolčianky umiestnil svoj prístrešok do areálu veľmi obľúbenej a turisticky vyhľadávanej Zubrej zvernice. Postavenie altánku s lavičkami je však len prvou etapou vytvárania novej oddychovo-náučnej lokality. „Zubriu zverniciu v Topolčiankach každoročne navštívia stovky domácich aj zahraničných turistov. Chceli by sme im poskytnúť určitú pridanú hodnotu a naučiť ich niečo viac o lese. V okolí nového turistického prístrešku plánujeme v nadchádzajúcej sezóne vytvoriť niečo ako mini arborétum, aby návštevníci mali možnosť spoznať jednotlivé druhy drevín. Okrem toho by sme tu chceli vysadiť bylinkové záhony, ktoré turistom predstavia liečivú silu prírody. Zaujímavosťou nielen pre deti bude hmyzí hotel situovaný taktiež neďaleko altánku,“ predstavuje plány na najbližšie mesiace Michaela Pacalajová z OZ Topolčianky.

Charakterovo odlišná, ale turistami tiež veľmi obľúbená a navštevovaná je aj druhá lokalita projektu Ohniská. „Prístrešok s ohniskom bol vybudovaný na území Lesnej správy Ubľa v časti zvanej Nad Strihovským sedlom. Neďaleko vedie turistická trasa, ktorou je možné sa dostať napríklad na známy Sninský kameň či k jazeru Morské oko. Denne tu teda prejde mnoho turistov,“ približuje Lucia Miňová z OZ Sobrance. „Oddychové miesto ešte nie je úplne dokončené. Na jar by sme chceli osadiť lavičky a prídubnúť by tu mala aj informačno-náučná tabuľa. Les nie je smetisko. Veríme, že aj takýmto budovaním a dopĺňaním turistickej infraštruktúry prispějeme k rozvoju miestneho cestovného ruchu,“ dodáva.

Oba odštepčné závody zapojené do projektu Ohniská tak ešte čaká ďalšie zveľadňovanie vytvorených oddychových miest. Veríme, že všetky ich plány budú úspešné a najlepšou odmenou im bude spokojnosť ich návštevníkov.

Mgr. Lucia Čekovská

Žltáčik rešetliakový

Prvé teplé dni prebúdajúcej sa jari „vytiahnu“ zo zimovísk nápadné citrónovožlté motýle – žltáčiky rešetliakové (*Gonepteryx rhamnii*). Poletujú na slnkom zaliatych miestach chránených pred vetrom – na lesných okrajoch, v záhradách, parkoch, aj v riedkych listnatých, ešte neolistených lesoch. Neskôr sa k nim pridajú rovnako veľké ale takmer biele motýle. Sú to samičky tohto druhu, ktoré sa „zobúdzajú“ zo zimného spánku trochu neskôr – pri vyššej teplote. Na jar sa motýle pária a samičky kladú vajíčka na kríky rešetliakov a krušín. Motýle sa vyskytujú až do mája – júna. Húsenice, ktoré sa vyliahnu z nakladených vajíčok, sa živia listami hostiteľských kríkov. Zakuklia sa a motýle novej generácie sa vyliahnu začiatkom leta. Vtedy poletujú v rozličných biotopoch a často sa stáva, že náhle zmiznú. Niektoré z nich si už v lete nachádzajú vhodné úkryty – v husto olistených kríkoch, medzi listami vždyzelených drevín alebo v napadanom lístí, kde prečkávajú horúce letné dni. Často unikajú pred horúčavami do vyšších polôh a hromadne lietajú na zakvitnutých horských lúčkach ďaleko od hostiteľských rastlín húseníc. Majú, podobne ako iné denné motýle, pozoruhodnú schopnosť termoregulácie. Keď je chladnejšie, nastavujú krídla kolmo k slnečnému lúčom, aby sa zahriali. Pri vyšších teplotách si sadajú tak, aby ich slnko čo najmenej zohrievalo – krídla majú orientované rovnobežne so slnečnými lúčmi.

Zelenožltý rub zaujímavo tvarovaných krídel umožňuje žltáčikovi rešetliakovému splývať s okolím.

Počas chladnejších dní motýle nastavujú slnečným lúčom svoje krídla a tak sa zohrievajú.

Zároveň pri cicaní nektáru využívajú tieň kvetov. Stáva sa, že niektoré motýle prečkajú v úkryte horúce letné týždne, zostanú tam aj počas jesene a nastávajúcej zimy. Niekedy, zvlášť v horských a podhorských oblastiach, opustia v teplých jesenných dňoch svoje úkryty a niekoľko dní poletujú. Vďaka dlhému obdobiu, počas ktorého sú motýle tohto druhu neaktívne, zostávajú nažive mimoriadne dlho – posledné prežívajúce jedince sa môžu v júni alebo v júli „stretnúť“ s jedincami novej generácie – so svojim potomstvom.

Žltáčik rešetliakový je u nás stále hojný a darí sa mu aj napriek mnohým negatívnym vplyvom na životné prostredie. Je ozdobou našej prírody a človeku nespôsobuje žiadne škody. Vďaka jeho dlhého života ho môžeme vidieť poletovať počas celého vegetačného obdobia. Nájsť ho ale v úkrytoch počas zimy je mimoriadne zriedkavé. Musí to byť veľká náhoda objaviť ho pod opadaným lístím niekde v lese...

RNDr. Ján Kulfan, CSc.
Ústav ekológie lesa SAV

Fotografia porastu (kú Uličské Krivé) na konci februára 2009, kde bol vyfotografovaný zimujúci jedinec vyobrazený na titulke.

Počas horúcich dní motýle využívajú pri kŕmení tieň kvetov a zaujímajú takú polohu, aby ich slnko čo najmenej pájilo.

Prírode blízke obhospodarovanie lesa (PBHL) na Slovensku, skutočnosť a mýty

Zavedenie PBHL do legislatívy vyvolalo v lesníckej verejnosti rôzne v mnohých prípadoch rozporuplné reakcie. Moje poznámky sa budú týkať rôznych interpretácií tohto systému hospodárenia v lese lesníkmi resp. odbornými lesnými hospodármi, ale aj pracovníkmi taxačnej služby. Keď sa tento systém obhospodarovania lesa dostal do novely zákona o lesoch v minulom roku, zdvihla sa vlna reakcií, ktoré ho začali považovať za *mantru* v lesnom hospodárstve. V tejto situácii vidím v našej lesníckej komunite dnes paralelu, ktorá vznikla s uplatňovaním Möllerovho Dauerwaldu v Nemecku začiatkom 20. storočia.

Bola to Möllerova práca „Kiefern-Dauerwaldwirtschaft“, ktorá vzbudila v lesníckych kruhoch, ktoré boli myšlienkovú a prakticky nastavené na normálny les vekových tried, veľkú pozornosť. Dosah Möllerovho diela pri spätnom pohľade bol tak závažný, že sa prirovnáva ku zavedeniu systematiky pri usmerňovanom lesnom hospodárstve v Európe. Dielo bolo východiskom vzniku rozsiahleho hnutia, ku ktorému sa poprední lesníci vracali najmä v krízových obdobiach lesníctva. Teória trvalého lesa vychádzala z konkrétnej predstavy a praktického príkladu Bärenthorenu. Tento cieľavedome obhospodarovateľský objekt mal pre akceptovanie nových myšlienok väčší význam ako autorita Möllera, uznávaného profesora pestovania lesa. Viac menej teoretické úvahy Möllerove o trvalom lese (Dauerwalde) boli presvedčivo prakticky potvrdené cez podstatné zlepšenie pomerov v revíre Bärenthoren. Dôkazom bolo následné zlepšenie pôdných vlastností, silný pokles umelej obnovy, presvedčivá porastová výstavba podmieňovaná nepretržitým udržiavaním medzernatého korunového zápoja od mladých porastov až po minimálne piaty vekový stupeň. Autor dával dôraz na pravidelné, často opakované prebiečky, ktoré boli zamerané na vývoj dobrých korún úrovňových stromov v rovnomernom rozmiestnení. Tieto veľmi pozorne uskutočňované zásahy začal len vtedy, keď dĺžka kmeňa úrovňových stromov vychovávaného porastu bola najmenej 12–14 m.

Nakoľko zápoj v úrovni bol zásahmi prerušovaný nastupovala prirodzená obnova. Produkčné pozorovania v lesoch Bärenthorenu uskutočnené v rokoch 1913 a 1914, vyhodnotené Möllerom až po prvej svetovej vojne ukázali, že sa priemerná relatívna bonita od začiatku obhospodarovania Kalitschom – vlastníkom za 30 rokov zlepšila. Toto zlepšenie v absolútnych hodnotách znamenalo zvýšenie priemerného celkového objemového prírastku o 2,2 m³ na ha. Les bol využívaný len vo forme prebierok v priemernom krátkom cykle so zámerom pomáhať kvalitným a vitálnym stromom, s dobre vyvinutou korunou od včasnej mladosti ako nositeľom hodnotového prírastku výrubom všetkých škodlivých susedných stromov. Dôsledné presadzovanie hospodárskych najmä pestovných zásad, viedlo nielen k výraznému zlepšeniu porastových a pôdných pomerov, ale po 20 až 30 rokoch aj k neočakávanej veľkoplošnej nepravidelnej prirodzenej obnove borovice pod porastovou clonou. V roku 1934 bolo možné 40% pôvodne devastovanej porastovej plochy označiť ako úspešne obnovené časti porastov.

Möller pri svojej teórii „trvalého lesa“ vychádzal z predstavy, že les je živým organizmom s komplexom veľkého množstva prepojení, v ktorom každý článok má určité poslanie – miesto. Z toho odvodil nasledujúce zásady:

- Les ako organizmus je vo svojej prirodzenej štruktúre úplne vyrovnaný a zdravý vo všetkých jeho zložkách. Les ako ekosystém pokiaľ nie je narušený nevhodnými zásahmi človeka sa nachádza v úplnej harmónii. Preto sa všetky zásahy považujú za rušivé ak sú prírodnému lesu nevhodné.
- Všetky ľudské zásahy v hospodárskom lese majú byť citlivé a uskutočňované tak, aby neboli zvlášť nápadné, rešpektovali zákonitosti a všetky procesy, ktoré v ňom prebiehajú.
- Plne trvalo tvorivý les sa neobhospodaruje cez ucelené porasty, ale **cez jednotlivé stromy**.

Z uvedených zásad vyplynuli nasledujúce konkrétne návody na obhospodarovanie:

- Podpora (využívanie) prirodzenej obnovy.
- Zakladanie (obnova) rôznovekých zmiešaných porastov
- Proporcionálne členenie primeraných zásob pre bezprostrednú produkciu hodnotného dreva trvalo a na celej ploche porastu
- Ťažba je zameraná na zlepšovanie zásoby, pričom v trvalom lese sa obnova dostavuje **ako automatická** samozrejmosť.

Möller týmito zámermi a svojou predstavou nemal na mysli výberkový les v jeho vlastnej typickej forme – ako sa mnohokrát nesprávne interpretuje jeho idea. Išlo mu o pestovnú stratégiu pre obhospodarovanie borovicových porastov. V druhej časti jeho pojednania „Kiefern-Dauerwaldwirtschaft“ poukázal na to, že základná myšlienka tohto pestovného programu treba vidieť celkom nezávisle od otázok prirodzenej, alebo umelej obnovy. Už v r. 1922 bol pojem „Dauerwald“ v lesníckych kruhoch veľmi frekventovaný mal svojich zástancov, ale aj odporcov. V tomto období sa Möller prvý raz pokúsil bližšie definovať pojem „Dauerwald“ a zaradiť ho do systému existujúcich hospodárskych spôsobov resp. hospodárskych foriem. Pritom je jasné, že autorovi v žiadnom prípade nešlo o rozpor s ostatnými hospodárskymi formami. Výnimkou bolo holorubné hospodárstvo. Pestovný systém rozdelil do dvoch veľkých skupín, a to spôsob trvalého lesa (Dauerwaldbetrieb) a holorubný spôsob (Kahlschlagbetrieb). Za oprávnený považoval prvý, pretože tento zaručoval trvalosť existencie lesa na celej obhospodarovanej ploche. *Podľa autora sa môže za „trvalý les“ (Dauerwald) označiť každá hospodárska forma, ktorá ako najhlavnejšiu zásadu uznáva trvalosť existencie lesa v každom časovom okamihu.* Túto ideu by si mali osvojiť aj lesníci na Slovensku a s prizmou tejto myšlienky hodnotiť koncepcie obhospodarovania lesa.

Möllerova analýza mala dopad v skutočnosti, že myšlienky „trvalého lesa“ sa stali teoretickým a praktickým základom pestovného programu, ktorý výskum i prax v súčasnej dobe chápe širšie ako pojem „prírode blízke lesné hospodárstvo“. Táto hospodárska koncepcia a jej hospodársky typ lesa ho definujú ako nerovnoveký, podľa prírodných podmienok zmiešaný les zo stanovištné pôvodných drevín, v ktorom zastúpené dreviny ako aj vekové stupne sa striedajú na plochách o veľkosti skupín alebo hlúčikov. Ťažba sa uskutočňuje celkovo podľa zásady: „najhoršie vypadáva najskôr, lepšie ostáva stáť“. Obnova je prirodzená. Myšlienky trvale tvorivého lesa stávajú v súčasnej situácii globálnej zmeny klímy ešte aktuálnejšie. Mnohé jeho zásady boli pretransformované s prihliadnutím na existujúce poznatky hlavne z výskumu prírodných lesov resp. pralesov. Po pozornom prečítaní tejto časti každý čitateľ vidí spomínanú paralelu so súčasným názorovým obdobím v lesníckych kruhoch na Slovensku.

Lesné hospodárstvo na Slovensku sa z viacerých vonkajších a vnútorných príčin dostáva do ťažkej situácie. Pre zastavenie, resp. spomalenie až zabrzdenie tejto nepriaznivej tendencie existujú pestovné prostriedky a prírodné danosti lesov. Rovnoveký, rovnorodý a v mnohých prípadoch alochtónny /nepôvodný/ les sa veľmi ťažko udržuje v odolnosti a rovnováhe, často sa dostáva do krízových situácií (Kysuce, Orava, Nízke Tatry). Takýto typ rovnovekého lesa je na Slovensku výrazne zastúpený. Uvedené stavy sa v prírode blízkom hospodárskom lese vôbec alebo len v obmedzenej miere vyskytujú. Cesta ku jeho náprave je náročná, vyžaduje primeranú legislatívu, solídnu poznatkovú úroveň lesného hospodára, nakoľko spočíva v dôslednom a kontinuálnom uplatňovaní zásad vedúcich ku zachovaniu prirodzených lesov, k dosahovaniu prírode blízkej štruktúry lesa.

Prvoradým cieľom lesného hospodárstva by malo byť trvalé udržanie vlastností lesného ekosystému v danej oblasti cez jeho ekologickú stabilitu. Jedná sa hlavne o zachovanie vlastností pôdy, štruktúry a dynamiky lesných ekosystémov t.z. trvalé plnenie príslušných funkcií lesov. V tých oblastiach, kde tieto boli výrazne zmenené a tým oslabené je cieľom čo možno najrýchlejšie ich prinavrátenie do prírode blízkeho stavu hlavne podsadbami. Pri tejto predsta-

ve je možné trvalé plnenie produkčnej a ostatných funkcií lesa.

Zákon o lesoch Slovenskej republiky ponúka pre obhospodarovanie lesov rôzne hospodárske spôsoby od výberkového, cez účelový a podrastový hospodársky spôsob až po PBHL. Odborný lesný hospodár má teda, celú škálu variant, ktoré môže použiť. Z uvedeného vyplýva, že PBHL nie je jedinou koncepciou hospodárenia a už vôbec nie je výberkovým hospodárskym spôsobom ako sa ho snažia niektorí členovia lesníckej komunity ponímať. Je mi ľúto, že určitá skupina lesníkov zatahuje do diskusie výučbu, kde sa prednáša les vekových tried a jeho modely pestovania ako základ, čo je pri jeho absolútnej dominancii pochopiteľné. Výberkový les tvorí asi osem percent obsahu. Či sa to niekomu páči alebo nie, teória normálneho lesa a v minulosti holorubný spôsob hospodárenia bol odvodený s myšlienkou poľnohospodárstva. Myslím si, že mnohé trecie plochy medzi nami vznikajú nedostatočnou odbornou informovanosťou a nepočúvaním sa navzájom. Verím, že nám všetkým záleží na správnom obhospodarovaní našich lesov, ktoré sme „zdedili“ a chceme ďalej odovzdať v stave, ktorý je poznačený súčasnou poznatkovou úrovňou o formovaní jeho štruktúry. PBHL ponúka rôzne varianty pestovných systémov založených na jednotlivom, hlúčikovom výbere až po výber v malých skupinách. Hlúčiky resp. malé skupiny vekovo podľa možnosti aj drevinovo rozdielne vytvárajú vysokú stabilitu porastu pri prebiehajúcej klimatickej zmene. Otázka prírastkových schopností a trvalého odoberania porastovej zásoby bude závisieť od plošného podielu jednotlivých vekovo diferencovaných skupín v poraste a od rastového optima dominantnej dreviny. Aj v tomto prípade bude váha rozhodovania na odbornom lesnom hospodárovi, ktorý pestovný systém použije. OLH a vlastníci lesa môžu trvať na lese vekových tried, ktorý pôjde pri takto obhospodarovaných porastoch, v súčasnej klimatickej situácii do rizika ich rozpadu resp. rekonštrukcie. Na druhej strane môže využiť legislatívu, ktorá je v maximálnej miere prispôbená lesu t.z. koncepciu PBHL. Bude to samozrejme záležať na konkrétnom poraste, jeho vekovej, drevinovej štruktúre. Pri analýze drevinovej štruktúry lesov Slovenska je každému zrejme, že smrek na nepôvodných stanovištiach odchádza a v týchto lokalitách je v budúcej drevinovej skladbe s podielom viac ako

30% rizikový. Uvažovať tu s prebudovou na výberkový les je lesnícky a ekonomický nezmysel. S prebudovou na tento hospodársky spôsob môžeme uvažovať v určitých komplexoch lesov severovýchodného Slovenska s jedľou a bukom (Východné Beskydy Volovské vrchy, Čergovské pohorie a Poloniny) aj to po dôkladnej pestovnej analýze. V lesoch Slovenska s prihliadnutím na dominantné zastúpenie buka, zatiaľ so značným podielom dubov je rozhodujúci podrastový hospodársky spôsob – forma maloplošná. Jeho súčasná praktická realizácia sa vo väčšine prípadov uskutočňuje cez skrátené pásové clonné ruby, okrajové ruby, ktoré majú znaky maloplošného holorubu, lebo si to vyžaduje dopyt po dreve a ekonomika subjektu. Pri významnom vplyve klimatickej zmeny, vysokých stavov zveri je to cesta, ktorá vedie ku zhoršovaniu ich zdravotného stavu, zmeny drevinového zloženia/ dominantný hrab v následných dubových porastoch/ a obmedzenému využitiu procesov prirodzenej obnovy. Táto situácia v lesoch Slovenska je veľmi nepriaznivá, v prípade kalamitného stavu v smrekových porastoch má znaky katastrofy. Naša aktivita bola zameraná na to, aby sa do legislatívy dostalo prírode blízke obhospodarovanie lesa (PBHL), aby OLH mal možnosť ho použiť, lege artis“. Nechcem tu hovoriť o ekonomike, o štruktúre sortimentov, trvalo udržateľnom lesnom hospodárstve, ktoré by malo byť alfou a omegou v myslení každého z nás. Určujúcim faktorom presmerovania myslenia na túto cestu sú klimatické zmeny, vplyv zdravých lesov na zmiernenie tohto fenoménu, trvalé a podľa možnosti čo najvyššie viazanie uhlíka. Túto naznačenú situáciu by sme mali mať pred očami. Tu nemám na mysli len lesníkov, ale aj vlastníkov lesov a laickú verejnosť. Do popredia prichádzajú aj ďalšie ekosystémové služby pre verejnosť, ktoré sa v maximálnej miere ponúkajú v trvalo viac etážových porastoch. Práve PBHL vytvára možnosti formovania takýchto porastových štruktúr za predpokladu prírodných, dopravných a ekonomických podmienok. Možnosti lesného zákona sú široké, je na predstaviteľoch štátu akú politiku budú do budúcnosti presadzovať v tejto oblasti, na nás lesníkoch, ktoré pestovné systémy použijeme a aké zanecháme lesy našim potomkom.

Prof. Ing. Milan Saniga, DrSc.,
Katedra pestovania lesa LF TU Zvolen

Dobří a zlí lesníci

Vážení kolegovia, v závere minulého roka sa objavili úvahy o nejednotnosti lesníkov vo vzťahu k PBOL. Veľmi som sa potešil otvorení tejto problematiky, lebo táto nejednotnosť a nespochybniteľný názor našich niektorých lesníkov nás doviedol k tomu, že si dávame vlastné góly. Ide o „nespochybniteľné závery“ niektorých lesníkov, ktorí keby mali dostatočnú prax, skúsenosť, overené objektívne skutočnosti, nikdy by nenabrali odvahu ich zverejniť. Celý profesionálny život pracujem na lesnom celku, kde prevládal a ešte aj prevláda ihličnatý les vekových tried a kde je smrek doma. Je dôležité povedať, že nebyť obštrukcií zo strany niektorých „ultras“ pracovníkov ochrany prírody, nikdy by nebol nastal rozpad našich smrečín v takom rozsahu a pritom vo veľa prípadoch sa smrekové porasty nachádzali na vhodných stanovištiach. Tí, ktorí odsudzujú rozpad týchto porastov si ani nevedia predstaviť, čo všetko museli títo lesníci prekonať pri spracovaní a zabránení postupu podkôrnikovej kalamity. Nemyslíme si, že výberkový spôsob hospodárenia nás zachráni pred kalamitou. Pri týchto výkyvoch počasia a sile vetra padajú aj betónové stĺpy. Ani vo sne by ma nenapadlo poučať lesníkov napr. v Gabčíkove o výsadbe topoľov. Viem, že sú to odborníci a prax ich naučila robiť to dobre. Hovorím zámerne o dlhoročnej praxi a skúsenosti, lebo každá nespochybniteľná príručka bez overenia praxou je len súbor teórií. Počas mojich štúdií na strednej lesníckej škole v Banskej Štiavnici nás učili, že výberkový hospodársky spôsob je starý ako

lesníctvo samé, ale v praxi sa tento spôsob neuplatnil, lebo má svoje limity. Je to spôsob, ktorý si vyžaduje umelo ho udržiavať vo svojej štruktúre, lebo bez vplyvu človeka prechádza tvrdo do jednej etáže podobne ako prales, ktorý len v štádiu rozpadu vytvára etáže. Boli to učители, ktorí mali vedomosti pretkané praxou, a aj touto cestou sa im chcem poďakovať za to, čo nám odovzdali. Teraz sa však niektorí lesníci tvária, že čo „nové v pestovaní lesa vymysleli“. Zamyslime sa nad tým, či vôbec niečo. Na vysokej škole sme sa učili o lese vekových tried a teraz sa dozvedáme od tých istých profesorov, že je to nejaký „pšeničný systém“, že prevádzka robí to isté „na veky vekov“, že sme zastaralí, nejdeme s dobou, že pestujeme nepredajnú komoditu, a len terajšia generácia lesníkov to vie robiť dobre. Myslím si, že sme už za čiarou. Nevieť si pomôcť, ale toto sú tie góly vo vlastnej sieti, keď ideme od mantinelu k mantinelu. Naším kolegom „ultras“ pracovníkom ochrany prírody dávame jasne najavo, že sme nejednotní. Sami sa spochybňujeme. Nič lepšie sme nemohli urobiť na rozklad lesníctva. Argument, že výberkový hospodársky spôsob by mal byť jediný a prevládajúci je medvedia služba. „Ultras“ pracovníci ochrany prírody sa toho chytili a bez ohľadu na to, či nato máme vytvorené podmienky alebo nie, v novej zonácii parkov pripúšťajú iba výberkový hospodársky spôsob, a aj ten má prejsť v dohľadnej dobe na bezzásah. V novej zonácii parkov nemajú problém preradiť hospodárske lesy do zóny A, ktorá predstavuje tvrdý bezzásah. Keby

sme orezávali len konáre, aj s tým by bol časom problém. Keď chceme prežiť musíme byť hospodárny a efektívny a to dosiahneme okrem iného určitou koncentráciou ťažieb.

Nechcem vystupovať proti výberkovému hospodárskemu spôsobu, robme ho, ale vytvorme pre takýto spôsob podmienky alebo ho realizujeme tam, kde sú na to podmienky. Niektorí lesníci sú už tak zneistení a začínajú tento spôsob uplatňovať aj tam kde to nemá opodstatnenie. Keď prehliadnem aké máme druhové zloženie lesa na Slovensku, nemôžem prehliadnuť novelu zákona o ochrane prírody, ktorá nariaduje vydávať súhlas na výstavbu a rekonštrukciu ciest už v druhom stupni ochrany prírody. Bez možnosti sprístupnenia porastov /je to obrovský problém/ je výberkový hospodársky spôsob nerealizovateľný. Položme si otázku, čo sa stane, keď sprístupníme porasty pre výberkový spôsob? Čo potom erózie, duch lesa, rozryté svahy – je to to pravé orechové? Vieme aké terény na Slovensku prevládajú. Momentálne nevieme živnostníkom zvýšiť cenu za m³, ale robíme s nimi jednotlivý výber, čím im znižujeme zárobok a nakoniec nám odchádzajú a nových získavame ťažko. Vážme si týchto ľudí, čo sú ešte ochotní robiť na vidieku. Znevažovaní sú lesníci a aj ľudia, ktorí sa živia prácou na vidieku. Veď nemôžeme všetci odísť do Bratislavy. Veľa ľudí na jednom mieste rovná sa veľa problémov.

Ešte sa vrátim k predĺžovaniu obnovnej doby, hodnotovým prírastkom. Trh, či sa nám to páči alebo nie, uprednostňuje tretí

a štvrtý hrúbkový stupeň rozhodne nechce prestarnuté a hrubé stromy, kde výnimkou môže byť len dub. Veľmi ľúbivým prezen-
tom mnohých príručiek je ponechávanie stromov na dožitie, alebo ponechávaním suchárov v hospodárskych lesoch. Je to nebezpečné pre našich živnostníkov pracujúcich v takomto prostredí, ktorí už z toho dôvodu prišli o život. Nerobme to. Mŕtve drevo nechajme len na zemi, aj to len v obmedzenej miere. Podľa viacerých vedeckých prác je významným zdrojom CO₂.Uhlík je dlhodobejšie viazaný len vo výrobkoch dreva. Bájky o mŕtvom dreve ako substráte pre prirodzené zmladenie znamenajú mizivé % z celkového objemu prirodzeného zmladenia na minerálnej pôde. Samozrejme musíme sa zaoberať jemnejším prístupom k obnove porastov, ale to všetko hospodársky spôsob podrastový ponúka. Veľmi dôležité pre nás by malo byť dodržiavať základný zákon, ako je poriadok. Poťažbová úprava, uhadzovanie haluziny, hlboké koľaje, poriadok na OM, obkosené naše lesnícke objekty. Za tieto veci nás verejnosť kritizuje. Aj toto by mala byť pre nás lesná pedagogika. Je až neuveriteľné koľko seminárov, školení sme zorganizovali ohľadom výberkového hospodárskeho spôsobu, priam sa v tom utápame, pričom problémy lesníctva sú niekde inde. Potrebujeme dostať verejnosť na našu stranu a ukázať jej, že to čo robíme, je v prospech spoločnosti. Nasmerujme vynaloženú energiu našich lesníkov a nášho školstva k jednote, aby prispeli k prezentácii pred verejnosťou prečo vlastne rúbeme les, že pracujeme s prírastkom, a že to vieme robiť. Veľmi dôležité je, aby si spoločnosť uvedomila, či chce veci plastové alebo drevené, a čo je ekologické. Les je jeden z mála obnoviteľných zdrojov. Nechceme útočiť na lesníkov, ktorí prezentujú výberkový hospodársky spôsob, nech to robia, ale nemôžeme to prezentovať ako spôsob jednoznačný a nespochybniteľný, ktorý zachráni lesníctvo. Problém je zložitejší. Na Slovensku máme veľmi veľa vynikajúcich lesníkov, ktorí veľmi dobre vedia, čo les v daných podmienkach potrebuje.

Na záver ešte z iného súdka. Minulý týždeň sme boli vo Zvolene na lesníckej akcii s cieľom podporiť lesnícky stav. Dopadlo to zle, lebo mnohí zrejme rezignovali alebo sklzli do polohy sťažovania sa. Treba povedať, že aby sme nečakali od nikoho pomoc – musíme si pomôcť sami. Ako? Vidíme, že štrajkovať nevieme, ale v petíciách by sme mohli byť úspešní. Spíšme ju a dajme dokopy lesné závody, lesné správy, urbáre, komposesoráty, súkromné lesy, spracovateľov dreva, lesné úrady, NLC, školstvo, živnostníkov, rodinných príslušníkov a verejnosť na vidieku. Je nás dosť! Lesníctvo má na vidieku hlboké korene. Neupadajme do skepsy, že verejnosť je proti nám, rozhodne nie je to také jednoznačné. Vieme dať dokopy silnú petíciu, ktorou treba poveriť zástupcov lesníckeho stavu a samosprávy, aby nás zastúpili vo vláde a zastavili valec ochrany

prírody. V prvom rade musíme zastaviť zonáciu národných parkov, ktorá sa už začína bez predchádzajúcej komunikácii a dohody s vlastníkmi a užívateľmi lesov a samosprávami. Tu nejde už len o národné parky, valec už valcuje aj stupeň ochrany 2 aj 1. Týka sa to nás všetkých. Ľudia sa pýtajú prečo rúbeme les v národných parkoch, my sa pýtame, prečo sú národné parky vyhlásené v hospodárskych lesoch? Koľko nás stojí ochrana prírody, ako a načo sa čerpajú prostriedky Štátnej ochrany prírody? Tu by som odporučil pozrieť materiál: „Štátna ochrana prírody SR, realizuje v rámci Operačného programu Životné prostredie projekty:“ Aký to má sociálny dopad a kde končí zdravý rozum. Veď keď chcú 50% a viac v národných parkoch

bez zásahu, urobme revíziu v zmysle medzinárodných kritérií. Nepotrebujeme byť krajinou plošne s najväčším % národných parkov v Európe. V národných parkoch 50% bez zásahu sa dá dosiahnuť aj naopak znížením celkovej výmery k skutočne vzácnym spoločenstvám./územiam s doterajším stupňom ochrany 5/.

Keď chceme toto riešiť, musíme dosiahnuť, aby nás vypočuli a za tým musí byť silný mandát. Je to reálne, nadchnime sa preto a zvládneme to. Lesáci, nemáme sa začo hanbiť. Správne veci sú odsúdené na úspech.

S pozdravom lesu zdar!
Ing. Cyril Bábela
LS Veľká Lúka

Tradícia s vôňou lesa

Viskózna živica sa okrem širokého spektra použitia v ľudovom lekárstve a veterinárnom lekárstve používala aj na utesňovanie drevených sudov a na tesnenie lodí. Európsky smrekovec (*Larix decidua*) sa vysoko cení ako strom poskytujúci živicu. Ťažba smrekovcovej živice má dlhú tradíciu najmä v regiónoch Korutánska, Južného Tirolska a juhozápadného Švajčiarska. Až do konca 19. storočia boli Benátky najdôležitejším obchodným miestom pre obchod so smrekovcovou živicom. Kým do začiatku 20. storočia sa získavala pomerne invazívnymi spôsobmi, ktoré na mnohých kmeňoch pozorujeme dodnes, dnes si tento zásah na stromov bežný návštevník lesa nevšimne.

Ako sa teda smrekovcová živica získava?

Nakolko sa v živicových trhlínach, ktoré sa niekedy aj bez pričinenia človeka objavujú na kmeňoch dospelých stromov, hromadí veľké množstvo živice, ľudia hľadali najjednoduchšie a technicky málo náročné spôsoby na jej získavanie. Preto sa pri tejto činnosti v minulosti používala sekerá na vytvorenie pozlžnej rany, prechádzajúcej cez kôru až k samotnému drevu. Pod umelo vytvorenú trhlinu následne zberači umietnili zbernú nádobu. Takýto, nazveme ho „otvorený“ kanálik však zvyšuje riziko odvodnenia dreva a otvorená nádoba na živicu znižuje kvalitu živice pôsobením vetra, dažďa i hmyzu, bolo potrebné vytvoriť iný spôsob jej zberu. Nakolko výsledkom intenzívneho poklepania metódou ryhovania bolo vyschnutie tisícov borovic, začali sa hľadať nové metódy.

V poslednom desaťročí sa preferuje metóda vrtu, ktorá nevyžaduje odstránenie kôry a na vyťaženie živice slúži iba diera vytvo-

rená v bazálnej časti stromu. Na hospodársky prevádzkovaný zber živice sú potrebné uzavreté smrekovce v nadmorskej výške 800 až 1200 m. Využívajú sa stromy, ktorých odstránenie sa plánuje v priebehu nasledujúcich desať až 15 rokov. Vhodné stromy sa vyznačujú silným korunovaním. Najproduktívnejšia je extrakcia živice na stromoch

vo veku od 80 do 120 rokov s hrúbkou nad 40 cm. Postupne sa zbiera asi desať až 15 rokov po vŕtaní a nevytvárajú sa žiadne povrchové rezy. Tzv. „Pitching“ v Lärchene sa dnes uskutočňuje pomocou „tirolskej metódy vŕtania“. Na jar používa Harzer („Pechzieher“) motorovú vŕtaciú súpravu (s hmotnosťou 10 kg) na vŕtanie otvoru na južnej strane kmeňa, pokiaľ je to možné. Živočíšne praskliny na kmeni sú ideálnym východiskovým bodom. Diera prechádza diagonálne dolu cez stred kmeňa v smere k hlavnému koreňu. Takto sa vytvorí približne 50 až 80 centimetrový vrtný kanál s priemerom približne 30 milimetrov. Vyvŕtaný otvor sa opatrne uzavrie zátkou z smrekovcového dreva, ktorá sa odstráni iba pred odstránením živice. Vŕtací kanál slúži ako zberný priestor pre vznikajúcu živicu, ktorý sa niekoľkokrát otáča a odstraňuje pomocou kanálového tvaru zaoblenej kovovej „živicovej lyžice“ a premiestňuje sa do zberného vedra. Pretože vŕtací kanál obvykle nie je blokovaný (malá kryštalizácia živicových kyselín), môže sa použiť počas celej doby resinencie. V závislosti od regiónu sa z darcovského stromu môže odobrať asi 200 až 370 gramov živice za rok zberu (máj až september). Výťažok živice je najproduktívnejší v prvých rokoch po vŕtaní.

Produktivita stromu a farba živice sa v rôznych fázach zberu výrazne líšia. Získaná živica môže byť biela, žltá alebo zelená.

Najdôležitejšia je tzv. Hnedá živica – pochádza z prvej úrody. Je priehľadná ako sklo a zhromažďuje sa a spracováva sa samostatne. Vyčistený balzam sa bude bieliť na slnku v rafinériách. Špeciálna pôvodná živica sa používa v umeleckých farbách. Pri správnom spôsobe moderný spôsob extrakcie živice nepoškodzuje žiadne stromy. Bolo dokonca pozorované, že sa prasklina živice znižuje a kvalita dreva sa podľa toho zlepšuje.

Živica bola kedysi poplatok za panské lesy – dnes s ňou môžu vlastníci lesov sami hospodáriť. Harzov zákon („Pechrecht“) bol,

Nežiaduce účinky sa objavujú príliš často. Terpentínový olej sa dnes používa výlučne na vonkajšie použitie vo forme masť na pokožku, gélov, pleťových vôd, terpentínových zábalov, kúpeľových prísad a „smotanových mydiel“. Tieto prípravky sa používajú na zmiernenie bolesti a stimulujú lokálne hojenie rán. Môžu byť užitočné pri reumatických a neuralgických ťažkostiach na stimuláciu imunitného systému.

Veterinárna medicína: V minulosti poľnohospodári zbierali sušenú smrekovcovú živicu z kmeňa, mierne ju zohrievali a apli-

podobne ako zákon o lesoch, privilegovaným privilégiom, ktorý sa udeľoval iba spoľahlivým mužom na ochranu stromov, pretože nesprávny zber živice ihličnanov, ako sú smrek a borovica, môže ľahko viesť k zraneniam stromu, Harzovi Lachtenovi.

Kolko živice poskytuje smrekovec?

Dokonca ani skúsení zberatelia nemôžu s istotou povedať, ktorý strom prináša veľa a ktorý nie, ale postupom času si pre neho vytvoríte pocit. Najlepšie je vrtať smreky na južnú stranu na úpätí kmeňa a stredom. To zvyšuje šancu na zachytenie medzery v zlej situácii – to je stĺpec, v ktorom sa smola stromu zhromažďuje a kde je najväčší výnos. Je to jednoduchšie, pretože pomocou rutinného a dobrého vrtania môžete vrtať okolo 200 stromov denne. Poškodzuje vrtanie strom? Naopak! Kvalita dreva sa dokonca zlepšuje, pretože odstránenie živice znižuje vnútorný tlak.

Smrekovcová živica sa vyčistí, niekoľkokrát prefiltruje, mierne zahreje a dekantáciou sa prevedie na terpentín smrekovca. Terpentín je možné pomocou destilácie vodnou parou rozdeliť na vyčistený terpentínový olej (*Oleum Trebenthinae*) a kolofóniu.

Použitie smrekovcovej živice

Priemysel a remeslá: Terpentínové oleje sa používajú v priemysle náterov a lepidiel na výrobu elastických ochranných náterov.

V optickom priemysle sa na cementovanie a lepenie šošoviek používajú vysoko priehľadné terpentínové oleje. Výrobcovia kozmetiky a vôní radi používajú vysoko aromatické terpentínové oleje. Bezfarebné rýchlo schnúce oleje sa široko používajú v maľbe.

Medicína: Tradičné interné liečivé použitie terpentínových olejov je dnes zastarané.

kovali na zapálené hnisavé ratice svojich oviec a kôz. Vo veterinárnej medicíne nie sú vo veterinárnom lekárstve neobvyklé masť a oleje obsahujúce terpentín na dezinfekciu pri povrchových poraneniach, ako aj starostlivosť o kopytá a pazúry.

-as-
(zdroj: internet)

Rozlúčili sme sa s prof. ing. Štefanom ŠMELKOM, DrSc., naším kolegom a výnimočným človekom

V utorok 18. februára 2020 sme sa rozlúčili s naším bývalým kolegom prof. Ing. Štefanom Šmelkom, DrSc., ktorý nás opustil dňa 14.2.2020 vo veku nedožitých 90 rokov. Správa o jeho úmrtí nás zaskočila a spôsobila všetkým čo ho poznali hlboký žiaľ a zármutok. Na poslednej rozlúčke v dome smútku na cintoríne vo Zvolene sa okrem rodinných príslušníkov zúčastnili aj bývalí spolupracovníci, priatelia a širšia lesnícka verejnosť. Na smútočnom obrade zazneli smútočné príhovory, v ktorých zazneli slová útechy a uznania vo vzťahu k ľudským a charakterovým vlastnostiam ako aj pracovným schopnostiam a úspechom prof. Šmelka.

Prof. Šmelko žil a pracoval vždy tak, ako by jeden život ani nestačil na vykonanie všetkého toho, čo si zaumienil. Počas takmer 60-ročnej pracovnej aktivity sa intenzívne venoval predovšetkým problematike rozvoja lesníckej biometrie, modelovaniu rastových procesov, inventarizácii a monitorovaniu stavu lesa.

Prof. Štefan Šmelko sa narodil 24.3.1930 v Slavci, v okrese Rožňava v rodine s lesníckou tradíciou. Po ukončení gymnázia v r. 1949 študoval na Lesníckej fakulte Vysoké školy poľnohospodárskeho a lesného inžinierstva v Košiciach a Vysoké škole lesníckej a drevárskej vo Zvolene. Od jej ukončenia v r. 1953 pracoval na VŠLD vo Zvolene na Katedre hospodárskej úpravy lesov a geodézie, spočiatku ako asistent, po habilitácii v r. 1965 ako docent a od r. 1977 ako profesor. Po odchode na dôchodok v r. 2001 ďalej aktívne pracoval. Získal čestný titul „profesor emeritus“ TU vo Zvolene. V roku 2004 prijal ponuku NLC – LVÚ vo Zvolene na externú spoluprácu, v ktorej pokračoval s krátkymi prestávkami až do roku 2013.

Prof. Šmelko patril medzi výnimočných a nezabudnuteľných pedagógov Lesníckej fakulty. S jeho menom je úzko spätý rozvoj a výučba lesníckej biometrie, ktorú gestoroval už od roku 1958 pod názvom štatistické metódy v lesníctve. Od roku 1989 gestoroval predmet dendrometria, neskoršie predmet inventarizácia a monitoring lesa. Od roku 1985 bol tiež zakladateľom a gestorom unikátneho predmetu Metodológia vedeckovýskumnej práce.

Vo svojej vedeckovýskumnej činnosti sa prof. Šmelko orientoval na lesnícku biometriu, dendrometriu, inventarizáciu a monitorovanie stavu lesa. V tomto zameraní

rozpracoval a vyriešil mnohé vedecké problémy. Podieľal sa na konštrukcii národného systému jednotných výskových kriviek, vypracoval nové reprezentatívne metódy porastovej, podnikovej a veľkoplošnej inventarizácie lesa, prispel k poznaniu a matematickému modelovaniu rastu a prírastku lesných stromov a porastov, vytvoril a overil nové koncepcie monitorovania zdravotného a produkčného stavu lesa. Prof. Šmelko koordinoval viaceré vedecké projekty v oblasti lesníctva, poľnohospodárstva a drevospracujúceho priemyslu, bol vedúcim riešiteľských kolektívov viacerých domácich a zahraničných projektov. Z posledných projektov riešených na NLC – LVÚ je potrebné spomenúť najmä „Národnú inventarizáciu a monitoring lesov SR“, ktorej bol odborným garantom a realizovala sa po prvýkrát v histórii slovenského lesníctva.

Z osobných vlastností prof. Šmelka bola vo vedeckých kruhoch známa jeho náročnosť, široká rozhladenosť, metodologická dôslednosť, vysoká produktivita a morálka vedeckej práce. Dokázal vytvárať produktívnu pracovnú atmosféru, ktorá ovplyvnila vedeckú a profesnú cestu mnohých študentov, doktorandov a jeho spolupracovníkov. Je preto považovaný za otca mnohých vedeckých pracovníkov a právom môžeme hovoriť o Šmelkovej vedeckej škole. Bol a stále bude v mnohých ohľadoch vzorom pre svojich bývalých kolegov a spolupracovníkov.

Zoznam publikačnej činnosti prof. Šmelka obsahuje 14 knižných publikácií, 12 vysokoškolských učebných textov a bezmála 300 pôvodných vedeckých prác, referátov, odborných článkov, záverečných správ a štúdií.

Prof. Šmelko výrazným spôsobom ovplyvnil smerovanie a rozvoj bývalej VŠLD vo Zvolene a súčasnej TU vo Zvolene vykonávaním rôznych vedeckých a akademických funkcií. Ako prodekan pre vedu a výskum (1966–1972) a riaditeľ Vedeckovýskumného ústavu lesníckeho (1966–1980) a prorektor pre vedu, výskum a zahraničné styky (1980–1990) koordinoval viacero významných vedeckých projektov, organizoval významné vedecké podujatia a výrazne sa pričínal o rozvoj a smerovanie lesníckej vedy a výskumu. V rokoch 1990–1993 pôsobil vo funkcii vedúceho Katedry hospodárskej úpravy lesov a geodézie a v roku 1994 vo funkcii rektora TU vo Zvolene.

Celoživotná práca a dielo prof. Šmelka boli ohodnotené viacerými cenami, z ktorých je potrebné spomenúť najmä Velkú cenu Svätého Gorazda za celoživotné dielo v oblasti lesníckej biometrie a dendrometrie udelenú MŠ SR v r. 2000; štátne vyznamenanie Rad Ludovíta Štúra I. triedy za celoživotnú angažovanosť v prospech rozvoja lesného hospodárstva na Slovensku udelenú v r. 2000 prezidentom SR; nemeckú medzinárodnú cenu Biometriepreis '91 za rozvoj lesníckej biometrie, ktorú obdržal v r. 1991 na univerzite v Mníchove a Burghardovu medailu univerzity Göttingen za medzinárodnú vedeckú spoluprácu z r. 1996.

Dotýklo srdce človeka, ktorý sa v našom vedomí natrvalo zapíše mimoriadnou pracovitosťou, umom, človeka, ktorý lesníckej vede a poslaniu učiteľa venoval celý svoj život.

Rozlúčme sa ešte raz a poďakujeme prof. Štefanovi Šmelkovi, DrSc. za všetko dobré, čo počas svojho pôsobenia na svojom pracovisku vykonal v prospech Technickej univerzity vo Zvolene, Lesníckej fakulty, svojich kolegov a generácií študentov.

Ak máme niekoho radi, nič nám ho nevezme, ani dialky, ani čas, ani smrť. Áno pán profesor, mali sme Ťa veľmi radi a preto natrvalo zostaneš v našich srdciach a spomienkach.

Češ Tvojej pamiatke.

Lubomír Scheer
Lesnícka fakulta TU vo Zvolene

Ing. Peter Slobodník

„Človek odchádza, už sa nevracia, už sa neopakuje, a predsa tu zanecháva vždy niečo po sebe, niečo, čo môže zostať jedine po človeku. Je to práca, je činnosť života, ktorú vykonal pre spoločné dobro ľudskej spoločnosti...“

Ing. Peter Slobodník, bývalý kolega a priateľ odpracoval v štátnych lesoch 40 rokov. Po ukončení Strednej priemyselnej školy stavebnej nastúpil 1.7.1970 do Stredoslovenských lesov do závodu lesotechnických meliorácií a hradenia bystrín na funkciu majster – pripravár – projektant. V roku 1975 nastúpil na podnikové riaditeľstvo Stredoslovenských lesov, kde pracoval v projekčnej kancelárii ako samostatný projektant lesných stavieb. V rokoch 1978 až 1985 pracoval ako prevádzkový inšpektor v rokoch 1986 až 1997 bol referent odborného dozoru – stavebné údržby a v rokoch 1987 až 1999 bol referent odborného dozoru BOZP a požiarnej ochrany.

Od roku 1999 po vzniku jedného štátneho podniku LESY SR pracoval ako vedúci odborný referent špecialista Bezpečnostno-technickej služby a požiarnej ochrany do ukončenia pracovného pomeru 30.3.2010. Vzťah k lesoch, horám a k prírode vôbec umocnil štúdiom lesníctva na lesníckej fakulte TU Zvolen, kde v roku 1994 získal titul inžinier.

Počas pôsobenia v našom podniku prísne vyžadoval dodržiavanie stanovených pracovných postupov a pravidiel, čo je najmä z hľadiska zodpovednosti za bezpečnosť práce v lesníctve osobitne dôležité. Petrova zodpovednosť, čestnosť a zmysel pre spravodlivosť, mu pomáhali riešiť ťažké až fatálne dôsledky pracovných úrazov. Boli to vlast-

ností, ktoré patrili k jeho osobnosti, za ktoré sme si ho veľmi vážili. Väčšina z nás ho poznala ako priateľského a otvoreného kolegu ochotného kedykoľvek pomôcť.

Okrem pracovných povinností bol spoluorganizátorom podnikových, celoslovenských aj medzinárodných lesníckych športových aktivít. Patril medzi úspešných športových reprezentantov nášho podniku najmä v lyžiarskych disciplínach. Aktívne sa tiež zapájal do spoločenských aktivít a odborovej činnosti naposledy ako člen klubu dôchodcov. Medzi jeho záľuby patrilo aj výkon práva poľovníctva.

Je asi symbolické, že svoju životnú púť ukončil na pôde štátnych lesov.

Česť jeho pamiatke!

Z histórie Uhorského (Krajinského) lesníckeho spolku (3. časť)

Časopis Uhorského Krajinského lesníckeho spolku „Lesnícke listy“

V predchádzajúcom čísle sme sa venovali Krajinskému lesníckemu spolku, jeho vzniku, personálnemu obsadeniu a spomenuli sme aj časopis, ktorý vydával.

Dnes by sme sa v krátkosti mohli oboznámiť s časopisom a jeho štandardným obsahom.

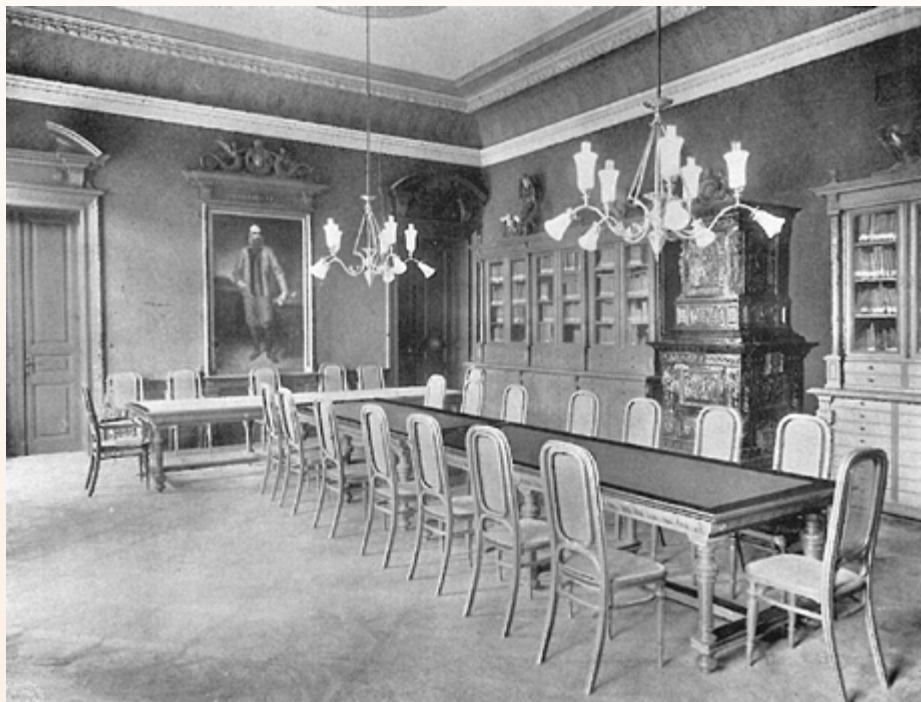
Časopis Uhorského Krajinského lesníckeho spolku „Lesnícke listy (Erdészeti Lapok)“ má pre nás veľký význam nielen v tom, že je prvým a najstarším lesníckym časopisom vydávaným na našom území, ale ako pridanú hodnotu mu môžeme zaradiť, že vychádza dodnes. Síce v Maďarsku, ale je pozitívne, že Maďari si tiež ctia jeho historický význam pre uhorské lesníctvo.

Dôležité je tiež pripomenúť, že bol založený ešte pred dualizmom (t.j. pred rakúsko-maďarským vyrovnaním, v roku 1862. Dualizmus prišiel až v roku 1867).

Krstnými rodičmi nového časopisu sa stali vtedajší špičkoví uhorskí lesníci Adolf Divald a Karol Wágner, ktorí založili v roku 1862 v Banskej Štiavnici časopis „Erdészeti Lapok“ (Lesnícke listy), vlastníkom ktorých bol od roku 1864 Uhorský lesnícky spolok. V roku 1873 vydavateľské práva odkúpila Krajinská lesnícka jednota. Vedúcim redaktorom sa stal Albert Bedö. Do časopisu prispievali popredné lesnícke osobnosti (napr. Karol Kaán vyše 90 príspevkov) pričom niektoré príspevky sa týkali aj ochrany lesa a prírody.

V Banskej Štiavnici vyšli ročníky 1862, 1863, 1864, ročník 1865 vyšiel v Prešporku s mierne zmeneným názvom (Erdészeti Lapok). Ročníky 1866 a 1867 vyšli v Budapešti, ďalšie tri ročníky 1868, 1869, 1870 opäť v Banskej Štiavnici, ako vestník Krajinského lesníckeho spolku. Následné ročníky už vychádzali v Budapešti, kde vychádza dodnes. Pre úplnosť treba podotknúť, že v roku 1854 začali v Prešporku vychádzať Mittheilungen des Ungarischen forstvereines (Správy Uhorského lesníckeho spolku), ktoré vychádzali 12 rokov (do roku 1866), ale nebol to časopis v pravom zmysle slova. Redaktorom prvých ročníkov (1854-1861) bol František Smetáček, potom (1862-1864) Wiliam Rowland a posledné dva ročníky (1865-1866) redigoval Albert Thieriot.

V roku vzniku časopisu – 1862 – chýbalo len päť rokov do Rakúsko – uhorského dualizmu (1867), ale bolo už štrnásť rokov po uhorskom revolučnom vystúpení (1848) a teda národnostné povedomie sa dostávalo radikálne do popredia. V oblasti lesného

Zasadacia miestnosť Krajinského lesníckeho spolku v Budapešti potom ako sa presťahoval z Prešporku.

hospodárstva však maďarská terminológia bola dosť v žalostnom stave, pretože lesníckym odborným jazykom nielen hovorovým, ale najmä písaným i publikačným, bol takmer výhradne jazyk nemecký. A to samozrejme ako v centre lesníckeho vzdelávania v Banskej Štiavnici, kde nielen prednášky, ale aj odborná knižnica, praktické vyučovanie prebiehalo výhradne v jazyku nemeckom (do roku 1867), tak aj v lesníckej prevádzke, predovšetkým v komorských, erárnych lesoch. Uhorskí špičkoví lesnícki vzdelanci a lesnícki pedagógovia si tento handicap uvedomovali, a preto Karol Wagner, Adolf Divald v snahe vytvoriť pre jazyk maďarský lesnícku terminológiu vydali aj Terminologický slovník lesnícky (1868).

Samozrejme, že takýto počin – akokoľvek to znie paradoxne – mal veľký význam aj pre slovenskú lesnícku terminológiu, pretože aj ona rovnako musela hľadať a tvoriť (z nemčiny) odborné slovesné lesnícke vyjadrenia a tvary pre lesnícku činnosť, ktorá sa doposiaľ v praxi v jazyku slovenskom nepoužívali. Uhorské lesníctvo (jeho odborná terminológia) takto postupne prechádzalo z jazyka nemeckého do jazyka maďarského a súčasne i do jazyka slovenského. Lesnícke listy sú preto významným medzníkom odborným i jazykovým.

Pozrime sa preto špeciálne na zakladajúci ročník 1862 a na jeho odborný obsah. Bu-

deme prekvapení jeho vysokou odbornou úrovňou, prirodzene priamo úmernou tej dobe. V úvode prvého čísla nového časopisu Karol Merey v článku „Význam lesov vo veľkolepej domácnosti prírody“ píše, že duchovný vývoj ľudstva sa mení spôsobmi a pokrokom obrábania pôdy, poukazuje na to, že lesy ovplyvňujú klímu, zrážky, hydrologický systém, ovzdušie a kvalitu života obyvateľstva. Nosným článkom časopisu je príspevok Adolfa Divalda Erdődyho „Aké miery máme používať?“ v ktorom sa zamýšľa a pýta, či každý v Uhorsku používa rovnaké dĺžkové, plošné, kubické a váhové miery. Spomína rakúskeho ministerského radcu Feistmantela (a bývalého profesora na Lesníckom odbore Banskej a lesníckej akadémie v Banskej Štiavnici), ktorý bol obhajcom francúzskej metrickej sústavy a predpovedal jej uplatnenie aj v lesníctve. Táto metrická sústava si postupne získava čoraz väčšie uplatnenie vo svetovom meradle. Len jednotný systém umožní okrem praktického upotrebenia aj medzinárodné publikovanie v rovnakom systéme, preto je dôležité, aby aj Uhorsko prijalo túto metrickú sústavu.

Pozoruhodná polemika sa vedie o roku vzniku Baníckej akadémie v Banskej Štiavnici (mimochodom táto pokračuje dodnes). Niektorí presadzujú rok 1762, kedy začal na Baníckej škole prednášať profesor Peitner, iný argumentujú rokom 1770, kedy túto školu

panovníčka Mária Terézia povýšila svojim rozhodnutím na Akadémii.

Fridrich Fuchs sa zaoberá prirodzeným rozšírením lesných drevín v centrálnych Karpatoch a na Spiši a ich najvyšším a najnižším výskytom v abecednom usporiadaní. Odvoláva sa na práce Sydora a Wahlenberga o rozšírení drevín a píše, že na skalných stenách Tatier rastúce limby tvoria v Uhorsku najvyššiu hranicu výskytu lesných drevín. Ladislav Balogh sa prezentuje významným príspevkom „Niekoľko slov o dôležitosti lesníctva“, v ktorom poukazuje na skutočnosť, že ani jedno odvetvie národného hospodárstva nie je tak zanedbané ako lesníctvo – napriek tomu, že v ňom leží veľký poklad bez úročenia. Rozoberá zákon z roku 1847-48, ktorý zrušil vtedajšie urbárske pomery a následný cisársky patent z roku 1853, ktorý urbárstvo upravil. Za ďalší významný nosný článok možno považovať príspevok Adolfa Erdődyho Divalda „O výnosových a vzrastových tabuľkách a o spôsobe ich zostavenia a použitia“. Pojednáva o pojme výnosových a vzrastových tabuliek, o cieľi, obsahu, potrebe a ich porozumení, ďalej porastových bonitách, metódach zostavenia tabuliek a po. Je tu uvedených množstvo príkladov aplikovaných na konkrétnych lesných správach.

V ďalšom širšom článku Adolfa Erdődyho Divalda „O štátnych lesníckych skúškach“ sa dozvieme o návrhu, ako by mali tieto vyzeráť:

- štátna lesnícka skúška má byť záväzná len pre štátneho lesného zamestnanca
- vzhľadom na jazykové pomery v štáte si skúšaný slobodne zvolí jazyk, v ktorom má byť skúšaný
- skúšky by sa mali konať v Budíne, ktorý je v strede štátu
- skúšobná komisia by mala mať štyroch členov, ktorých by menovala miestodržiteľská rada
- skúšky by nemuseli byť každoročne – to ukáže požiadavka praxe

Dopravou dreva po vodných tokoch sa zaoberá Viliam Roxer v článku „Záležitosti dopravy dreva“. Vyzdvihuje v ňom dôležitosť najlacnejšieho spôsobu dopravy dreva

Prednášková budova Fortuna v B. Štiavnici, kde sa schádzali zakladatelia Lesníckych listov r. 1862.

po vodných tokoch. Kedže o vodnej doprave dreva nie sú žiadne štatistické ani odborné údaje, uverejňuje dotazník, ktorý má slúžiť na získanie podrobných dát o doprave dreva po vode.

Najfrekventovanejším autorom článkov je prirodzene redaktor časopisu Adolf Erdődy (Divald), ktorý aspoň v začiatkoch časopisu v každom čísle otvára nejakú odbornú diskusiu,

alebo priamo sa venuje konkrétnej problematike, napr. o výnosových a vzrastových tabuľkách, o spôsobe ich zostavenia a použitia, o prvoradých úlohách lesníkov našej domoviny, popisuje lesy zvolenskej župy, o najvhodnejšej dobe stínky, zoširoka popisuje históriu štiavnickej Banskej a lesníckej akadémie a mnohé ďalšie odborné príspevky. Július Draskóczy v článku „Niekoľko slov v záujme lesného hospodárstva“ sa sťažuje, že je v našej uhorskej vlasti smutnou skutočnosťou, že pokiaľ v poľnohospodárstve sa vykonal veľký pokrok a napredovanie, v lesnom hospodárstve je nielen stagnácia, ale dokonca sa situácia zhoršuje. Poukazuje na nutnosť venovať pozornosť najmä drob-

ným lesným majetkom, kde je nehospodárnosť a plytvanie drevom najväčšie. Rozsiahly článok uverejňuje Alexander Paulíny pod názvom „Hospodárske a správne pomery bankých lesov Banátu“. Uverejňuje tu ich historický prehľad, ďalej dôležitú tunajšiu hospodársku komoditu – výrobu dreveného uhlia, ktorej venuje rozsiahly priestor a jadro problematiky – spravovanie a prevádzku bankých lesov.

Časopis mal aj čitateľské rubriky pod názvom Listy, alebo Rôzne kde sa dával priestor čitateľom vysloviť názor k publikovaným článkom a možnosť riešiť problém o rozličných otázkach v lesnom hospodárstve. Túto možnosť využívalo veľa čitateľov, napr. Robert Scheffel kritizuje zaužívanú prax, že uhorskí zemepáni zamestnávajú českých lesníkov v mylnej domnienke, že len Česi môžu byť dobrými lesníkmi. Ján Neusiedler opisuje svoje skúsenosti z prehladky lesného hospodárstva u grófa Széchenyiho. Viktor Undersbach vo svojom liste popisuje lesy železiarskych baní v Sedmohradsku v župe Hunyad. Poskytujú sa aj praktické rady o ochrane proti praskaniu kmeňov a výrezov s pripojeným náčrtom s vyznačením trhlín.

Ako vidíme, už prvý ročník časopisu ukázal, že to bude časopis životaschopný, zaoberajúci sa najnovšími lesníckymi poznatkami a najmä bude usmerňovať lesných hospodárov a majiteľov lesa hospodáriť podľa najnovších lesníckych vedeckých poznatkov. V roku 2012 sa v Maďarsku a v okolitých krajinách historickej spojených s Rakúsko – Uhorskou monarchiou konali oslavy 150. výročia vychádzania lesníckeho časopisu Erdészeti Lapok, ktoré boli primerané významu tohto výročia i kvality časopisu, ktorý sa dĺžkou vychádzania radí k popredným európskym periodikám.

Na Slovensku skromné oslavy prebehli v rodisku časopisu – v Banskej Štiavnici za príspevania Klubu seniorov Lesníckej technickej školy.

Podpis Adolfa Divalda na taxačnom elaboráte.

Ing. Viliam Stockmann, CSC.

Nie je reliéf ako reliéf

V tomto čísle nášho časopisu sa pustíme reliéfom. Teda presnejšie nebudeme skúmať ten krajinný, ale pozrieme sa na druh reliéfnej grafiky. Hneď na začiatku pravdepodobne viacerí narazíme na nové pojmové prekážky ako sú drevorez a drevoryt. Takže pekne poporiadku.

Drevorez je jednak umelecká grafická technika tlače z výšky známa v Európe od 14. stor., jednak tlačová platňa zhotovená touto technikou, a jednak odtlačok tejto platne. Drevorez ako grafická technika sa uplatňoval najmä pri potlačovaní látok ornamentálnymi vzormi, čo využívali už starí Indovia a Arabi. V starovekom Ríme sa drevnými pečiatkami označoval majetok, no celkovo bola táto technika vyvinutá v Číne už v roku 220.

Prvá ilustrácia drevorezu sa datuje okolo roku 1461. Pri tvorbe ilustrácii ju používal napríklad Michael Wolgemut, charakteristický sofistikovanými nemeckými drevorezbami vznikajúcimi od roku 1475. Erhard Reuwich bol prvý, ktorý pri knižných ilustráciách použil na drevorezbách krížové šrafovanie. Koncom 15. stor. Albrecht Dürer, dostal drevoryt na úroveň, ktorá už nikdy nebola prekonaná. Drevoryty sa stali hitom v tlačení ilustrácií až do konca 16. stor., ale to už predbehame. Vráťme sa späť k drevorezu.

Ako vyrobiť drevorez?

„Základným predpokladom je správna voľba dreva: pre jemnejšiu prácu sa hodí tvrdé drevo hrušky, jablone alebo orecha, pre hrubšiu prácu potom mäkké topolové drevo. Podmienkou je, aby drevo bolo suché a bez trhlín a iných kazov. Gulatina sa rozreže pozdĺžne na niekoľko rovnako hrubých dosiek. Najvhodnejšie dosky sú z jadrovej časti stromu. Dosky sú potom zahobľované na rovnakú výšku. Niektorí umelci zámerne používajú dosky, ktoré majú plastický prirodzený štruktúru dreva viditeľnú aj pri otlaku. Drevo je potom rozrezané na potrebné formáty a je napustené olejom či tukom, aby nepracovalo a póry sa stiahli. Potom sa dosky nechajú zaschnúť. Kresba na drevenej doske môže byť rozvrhnutá niekoľkými spôsobmi. Môže byť naskicovaná ceruzkou a potom obťahaná buď tušom priamo na dreve, alebo na povrchu zatretom tenkou vrstvou zinkovej beloby s vodným roztokom arabskej gúmy. Ak umelec vychádza z prípravnej kresby, môže ju preniesť za pomoci pauzovacieho a kopirovacieho papiera. Drevo možno tiež potrieť slabou vrstvou tušu a kresbu prepauzovať cez papier potretý svetlou rudkou, alebo je možné papier nalepiť po celej ploche na doštičku a vyrezávať cezeň. Posledný spôsob je rozvrhnutie kresby nožom do dosky. Línie kresby sa potom opatrne vyrezávajú ostrými oceľovými nožmi s krátkou čepeľou.“

Ako sme správne pochopili, na vytvorenie drevenej formy (drevorezu) musí umelec vyrezať obrázok na povrch bloku, ponechať tlačové súčasti v rovine s povrchom a zároveň odstrániť netlačiace časti. Odrezané oblasti nenanášajú atrament, zatiaľ čo znaky alebo obrázky na úrovni povrchu zabezpečujú jeho prenos za účelom vytvo-

renia tlače. Blok sa vyreže pozdĺž drevného zrna (na rozdiel od inej drevárskej techniky, ktorá sa bude upravovať v iných stĺpkoch), potom sa potiahne atramentom pomocou valca, pričom atrament zostane iba na plochom povrchu. Viac farieb je možné tlačiť pomocou rôznych blokov pre každú farbu (ako rôzne vrstvy), alebo pomocou techniky redukcie.

A tu už prichádzame k spomínanému drevorytu. **Drevoryt** alebo xylografia je jednak synonymum pre drevorytectvo, teda umeleckú grafickú techniku tlače z výšky vyvinutú v roku 1771 Thomas Bewickom, jednak tlačová platňa na takúto tlač a jednak odtlačok zhotovený takouto tlačou. Od drevorezu sa odlišuje bohatšou modeláciou a s tieňovaním.

V Európe je drevoryt najstaršou technikou používanou pre tlač. Jeden z najstarších európskych odtlačkov drevorezov na papieri je The Fire Madonna v katedrále Forlí v Taliansku.

Drevoryt je spojením dvoch umelecky založených ľudí. Jedným je autor ilustrácie, podľa ktorej umelec zručný v rezbárskej technike preniesie dielo do drevenej umeleckej „formy“. Preto sú múzeá alebo knihy niekedy drevorezy popisované ako „navrhnuté“, nie „podľa“ umelca. Rozdelenie práce malo tú výhodu, že sa vyškolený umelec mohol relatívne ľahko prispôsobiť médiu bez toho, aby sa musel učiť používať nástroje na obrábanie dreva. Existovali rôzne spôsoby prenosu umelcovho kresleného dizajnu do bloku, ktorý mal nôž nasledovať. Nákres by sa robil priamo na blok (často najskôr bielený), alebo sa k bloku nalepila kresba na papieri. V každom prípade bola kresba umelca počas procesu rezania zničená.

Hrad Blh

Gemer je známy ako región rozprávok, tradícií a gotiky. A nie nadarmo. Aj napriek tomu, že rozlohou nepatrí medzi najväčšie, nachádza sa tu mnoho kultúrnych a historických pamiatok. Jednou z nich je aj na Slovensku pomerne neznámy hrad Blh, ktorý je našim januárovým tipom na výlet do prírody.

Poloha

V údolí riečky Blh, nad Veľkým Blhom, malou obcou v okrese Rimavská Sobota, sa v nadmorskej výške 531 metrov nachádza pozostatok stredovekého hradu zo začiatku 14. storočia. Z niekedy veľkolepej stavby medzi Dlhým Vrchom a Hradištom dnes zostali úplne zachované len zaklenutá schodištvá chodbička, masívny múr obvodovej hradby hrubej 1,8 m, náznaky budov a štvorhranná fľaškovitá cisterna na vodu. Ale vďaka krásnej gemerskej prírode a kludu navôkol, je vyhľadávaným cieľom turistov.

Dispozícia a stavebný vývoj

Obraz o budovách v areáli hradu môžeme nadobudnúť vďaka Inventárium vyhotovenému Jánom Hottmárom v októbri 1662. Po jeho preštudovaní môžeme určiť, že vo vnútri hradného areálu sa nachádzali dva paláce v gotickom štýle, pričom iba jeden bol podpivničený. Dve bašty, jedna kruhová a tvar druhej je neznámy, dom šafára, zelený dom a dom na výrobu octu. Väčšina budov slúžila na uskladnenie potravín, obilnín a materiálov ako ovčia vlna. V roku 1670 vyšlo Inventárium seu Conscriptio Bonorum Baloghiensium, kde je dôkaz o prestavbe hradu – od roku 1662 pribudli dve bašty. Zelený dom na nádvorí bol prestavaný na zelenú baštu a k nej pribudol aj suchý mlyn. Súpis informuje aj o počte výzbroje a výstroje hradu, nachádzalo sa tam viacero bronzových diel, orgánové pušky so štyrmi hlavňami, pištole, muškety a arkebuzy (primitívne palné zbrane zo 14. stor.). Z celého súpisu môžeme určiť, že v 17. stor. hrad dis-

ponoval štvoricou bašt pod menami Dobolo, Zelená, Šľachtická a Poddanská.

História

Na začiatku 14. stor., v roku 1312, bol hrad majetkom Matúša Čáka Trenčianskeho. Po jeho smrti sa dostal do rúk nemeckých šľachticov Baloghovcov, ktorým patril až do roku 1405, kedy ich vetva vymrela a hrad zostal bez dediča. Na rad prišla šľachta z Rimavskej Seči – Szécsiovci, panstvo spravovali aj s ich priateľom Jánom Jiskrom a tak sa Blh dostáva pod nadvládu husitov. V roku 1460 hrad dobyl Štefan Rozgoň, dostal ho za 12.000 zlatých od kráľa do dŕžavy. V roku 1481 sa opäť stáva majetkom rodiny Szécsiových a poctivo ho spravujú až do 17. stor.. V roku 1646 hrad vyženil aj s Máriou (Muránskou Venušou) František Vesselényi. Hrad dal opevniť, ale zbytočne, počas Tökölyho povstania bol dobytý a zničený. Zostatky hradu si hneď miestni chudobní ľud rozobral a použil ako stavebný materiál.

Súčasný stav

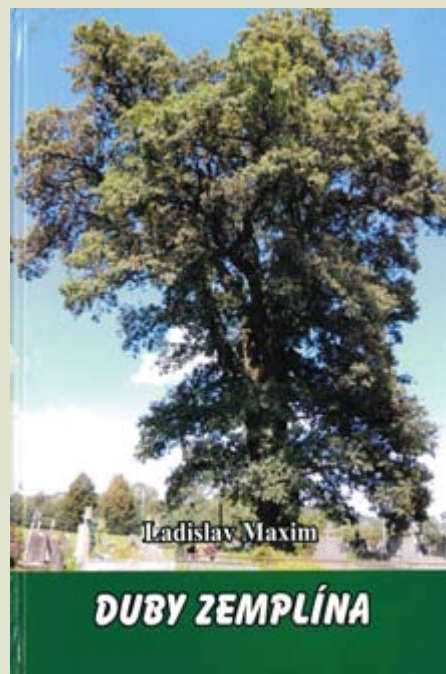
Dnes je hrad súčasťou Zvernice Teplý Vrch, konkrétne sa nachádza v danielej obore. Vstup do obory je možný po telefonickom dohovore so správcom. Do areálu vás vpustia poľovníci, ktorí sú veľmi ústretoví a majú radosť z každej návštevy. Auto zatiaľ môžete nechať na parkovisku pri miestnom úrade v Teplom vrchu. Prechádzka je nenáročná a z hradu, alebo presnejšie, zo zrúcaniny hradu sa vám vyskytne krásny výhľad na okolie.

Lucia Matejová

Duby Zemplína

Milí čitatelia, je mi ctou, že Vám môžem predstaviť knihu, ktorá pred pár týždňami rozšírila moju knižnicu. Tú mi venoval sám autor Ladislav Maxim, ktorého iste mnohí registrujete ako prispievateľa do nášho podnikového časopisu Lesník, ale tiež ako svojho bývalého kolegu. Ako sám autor v predstavovanej knihe uvádza, celý svoj produktívny vek – presnejšie 37 rokov, odpracoval v Štátnych lesoch Východoslovenského regiónu. DUBY ZEMPLÍNA, ako autor predstavovanú knihu nazval, sú jeho piatou publikáciou. Musím sa priznať, že chvíľku ležali na čestnom mieste v mojej pracovnej knižnici, kým mi časové zaneprázdnenie dovolilo nazrieť do obsahu. Veľmi ma potešilo, že sa v nej autor odkazuje na mnohé

predchádzajúce čísla nášho podnikového časopisu, no ešte viac ma zaujali osobné vyznania autora a odborne spracované časti týkajúce sa histórie regiónu Zemplína, prírody Vihorlatu i celého Východného Slovenska.

Kniha iste poteší každého milovníka slovenských lesov, každého milovníka prírody a v prípade ak ide o človeka, ktorého srdcovkou spomedzi všetkých stromov sú duby, iste nenájdete vhodnejšej knižnej publikácie. Nájdete tu vzácne informácie o najvzácnejších jedincoch spomínaných dubov na Slovensku, ich rozmery ale aj životné príbehy a osudy.

V obrazovej prílohe 163 stranovej knihy, nájdete až 69 fotografií prevažne solitérne stojacich dubov, ale tiež pár fotografií dubových porastov, na ktorých si môžete popásť zrak i potešiť dušu. Všetkým želám príjemné čítanie a autorovi ešte mnoho síl a energie k ďalším publikáciám.

-as-

Uveríte?

Opakovanie je matkou múdrosti. No nie vždy padnú slová na úrodnú pôdu. Väčšina účastníkov jarneho alebo aj jesenného zalesňovania sa smeje, keď lesník rozpráva, že stromy sa sadia zeleným na hor. Má to svoje opodstatnenie. Je veľmi nepravdepodobné, že by sa niektorému stromu vysadenému na európskom kontinente podarilo prežiť s koreňovým systémom obráteným smerom k slnku, hoci v tropických lesoch dokážu niektoré druhy so vzdušnými koreňmi existovať aj bez kontaktu so zemou.

Nikdy nehovor nikdy. Pohľad na tento žijúci exemplár asi zoberie dych všetkým. Ide o reálne žijúci strom, skrášľujúci svojou prítomnosťou park v Turčianskych Tepliciach. Kde sa teda stala chyba? Podrobným skúmaním pôvodu tohto bizarného prírodného výtvaru sme došli k záveru, že prvotná inštrukcia nebola úplne presná. „Nie zeleným nahor, ale koreňmi nadol“, pretože niektoré dreviny ešte počas jarnej výsadby môžu o zelenej farbe len snívať.

Čože? Ty si bola v minulom živote tiež vik? Ha, mňa nezblbneš.

© Miroslav Kemel

Vezie horár na konskom povoze veľkú fúru sena. Zastaví ho policajt: Čo veziete pán horár? Horár sa nakloní k policajtovi a pošepne mu do ucha: seno. A prečo tak ticho hovoríte? Aby kone nepýtali.

Vidíš všetko veľmi kriticky! Hlavne, že sme teraz vďaka zákazu zbraňí pred teroristami v bezpečí.

© Marek Gilmon

Nájdí 6 rozdielov

		7	5		
	3		4	8	2
1					6
	4				8
7	9				3 1
2					7
5					7
	8	3	2		4
			6	9	

RECEPTÁR

Kačacie prsia s pomarančovou omáčkou

Základné suroviny: 2 ks kačacích prs, štipka soli, mleté čierne korenie
Omáčka: 1 KL hladkej múky, 1 ks pomaranč, 1 PL pomarančovej marmelády, 50 ml brandy, 300 ml kuracieho vývaru (bujón), 1 PL masla

Prsia umyjeme a dobre vysušíme v papierovej utierke. Kožu na vrchnej časti narežeme ostrým nožom do tvaru mriežky. Prsia z oboch strán osolíme, okoreníme a necháme zostať zhruba desať minút. Suchú panvicu zahrejeme na strednom plameni a pridáme prsia kožou dole. Prsia opekáme šesť minút na strane s kožou, otočíme a opekáme ďalšie štyri minúty z druhej strany. Prsia vyberieme z panvice kliešťami a necháme ich odpočívať na tanieri alebo drevenej doske, kým si pripravíme omáčku. Vo výpeku na panvici chvíľku zapražíme múku. Ku zápražke pridáme brandy, marmeládu, asi lyžičku strúhanej pomarančovej kôry, šťavu z polovice pomaranča a spolu povaríme asi minútku. Potom zalejeme vývarom a omáčku necháme zredukovať cca na polovicu pôvodného objemu. Nakoniec vmiešame maslo a odstavíme z plameňa. Prsia nakrájame na plátky, zalejeme omáčkou a môžeme podávať napríklad s pečenou zeleninou.

Dobrá chuť!

Podujatia

1.3.2020 LESY SKI CUP 2020 Polomka 5. kolo a finále
9.3.2020 Kladenie venca v Kulichovej doline

Významné dni

8.3. Medzinárodný deň žien
21.3. Medzinárodný deň lesov
22.3. Svetový deň vody
23.3. Svetový deň meteorológie

Výstavy

16.1.-30.3.2020 Jeleň lesný, Lesnícke a drevárske múzeum Zvolen
18.2.-23.3.2020 Etudy z dreva XXI, Lesnícke a drevárske múzeum Zvolen
10.3.-15.3.2020 Nábytok a bývanie 2020, Fórum dizajnu – AGROKOMPLEX Nitra
25.3.-27.3.2020 Záhrada a bývanie – Congress Hotel Centrum Košice
28.3.-30.3.2020 Agrosalón – AGROKOMPLEX Nitra

Erby s nádychom lesa

Erb obce Bystrička
(okres Martin)

Erb obce Matysová
(okres Stará Ľubovňa)

Erb obce Oravské Veselé
(okres Námestovo)

Erb obce Orechová
(okres Sobrance).

Erb obce Orechová Pôtoň
(okres Dunajská Streda)

Február 2020**Životné jubileá****50 rokov**

Jozef Jedlička, vedúci LO, LS Želiezovce – OZ Levice
Luboš Kolomazník, manipulant, ES Radvaň nad Laborcom – OZ Vranov nad Topľou
Ing. Katarína Chválková, referent pre plán, štatistiku a controlling – OZ Semenoles Liptovský Hrádok
Mgr. Peter Morong, životné prostredie a ochrana prírody – GR Banská Bystrica

60 rokov

Jozef Klíma, vedúci LO, LS Lozorno – OZ Šaštín
Ing. Marián Sloboda, referent pestovania – OZ Smolenice
Peter Ližbetin, vedúci LO, LS Antol – OZ Levice
Jaroslav Volf, vedúci LO, LS Ľuboreč – OZ Levice
Oleg Nagy, vedúci LO, LS Partizánske – OZ Prievidza
Boris Harničár, vedúci LO, LS Nemšová – OZ Trenčín
Ing. Ladislav Reisenauer, vedúci LS, LS Lednické Rovne – OZ Považská Bystrica
Ing. Iveta Nevolná, referent pestovania, ochrana lesa – OZ Kriváň
Ing. Juraj Krišta, vedúci LS, LS Sedliská – OZ Vranov nad Topľou
František Vitkovič, vedúci LO, LS Udavské – OZ Vranov nad Topľou
Ing. Mária Tóthová, plánovač, analytik – GR Banská Bystrica

Pracovné jubileá**25 rokov**

Martin Siman, vedúci LO, LS Brusno – OZ Slovenská Ľupča

Starobný dôchodok

Milan Tomáš, vedúci LO, LS Sološnica – OZ Šaštín

Predčasný starobný dôchodok

Ing. Milan Čavojský, dispečer dopravy dreva – OZ Prievidza
Mgr. Jana Lásková

Erb obce Viglašská Huta –
Kalinka (okres Detva)

Erb obce Východná
(okres Liptovský Mikuláš)

LESY Slovenskej republiky, štátny podnik
Lesnícke a drevárske múzeum Zvolen
Vás pozýva na výstavu

etudy Z DREVA XXI. DREVENÁ HRAČKA

18. február 2020 - 15. marec 2020
do výstavných priestorov
na Nám. SNP 22/33

■ ■ ■ Otvorené: utorok-piatok, nedeľa 9.00 - 17.00 h. ■ ■ ■ www.ldmzvolen.sk, muzeum@ldmzvolen.sk ■ ■ ■ ■

Drevo s dychom

Ako profesionálneho vojaka ho fascinovala divočina, jej energia, divokosť zvyraznená ostrými črtami lovcov. Rovnováhu nachádzal jej umeleckým stvárnením, pričom výjavy z neúprosného sveta potravných konkurentov stvárhoval ešte počas svojej kariéry od roku 1970 ako nástenný maliar v armáde Spojených štátov.

Aj to ho nasmerovalo k štúdiu gravírovania a ako študenta samotnej prírody neskôr aj k samotnému sochárstvu. Zdrojom inšpirácie, ale aj samotného materiálu je pre neho príroda. Z nej si prináša drevo abstraktných tvarov a premieťa doň život v procese stvárnenia rôznych živočíchov. Ako sám Earl tvrdí: „Jedného dňa som podlahol myšlienke, že príroda v zvierati a ziera v prírode môžu byť v mojej sochárskej tvorbe stvárnením jemných protikladov, na jednej strane pevného dreva, ktoré mojim pôsobením začne zodpovedať jemným krivkám divokého zvierata. Pri hľadaní iba tých najlepších kusov dreva, s ktorými môžem začať pracovať, okamžite rozoznávam línie a vyberám tie kusy, ktoré sa pre mňa stávajú vzhľadovo príťažlivé. Všetko v prírode je o príťažlivosti a schopnosti prežiť. Asi to je hlavný dôvod, prečo sa moja tvorba zameriava na silné jedince.“

„I napriek tomu, že som v svojej tvorivej podstate „krehká“ umelecká duša, ako každý muž a každý vojak, som predsa len lovec. V mojom umeleckom svete však nelovím zver a jedinou mojou zbraňou sú dláta, štetec a farby, bez ktorých by som sa v mojom živote cítil úplne bezmocný,“ dodáva s úsmevom.

Niekedy kusy dreva ležia v mojom ateliéri aj niekoľko rokov, kým nastane

ten čas a ja v nich začnem vidieť to, kvôli čomu som ich vytrhol z ich prirodzeného prostredia a zachránil pre plynutie času. Je ťažké opisovať ten najvhodnejší postup, akým vytvorím sochy, ktoré tu máte možnosť vidieť. To všetko ukáže až čas. Všetko je ukryté v materiáli, pretože drevo má svoju vlastnú energiu a dušu a hoci mu dávam novú tvár, nikdy nedokážem zmeniť jeho podstatu.

Earl Martz sa umeniu venuje už viac ako 30 rokov, počas ktorých vyvíjal svoju maliarsku, ale tiež rezbársku techniku. Kombináciou abstraktných tvarov v nájdennom dreve a sochárskej techniky sa mu darí s impozantným prevedením vytvárať prekvapivo realistickú podobu zvierat.

-as-

